

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และความต้องการ การช่วยเหลือสนับสนุนการเรียนการสอนเกี่ยวกับอาเซียน ของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 สารสำคัญพื้นฐานเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

2.1.1 ความเป็นมาและการก่อตั้งอาเซียน

2.1.2 วัตถุประสงค์อาเซียน

2.1.3 กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter)

2.1.4 กรอบการดำเนินงานที่สำคัญของประชาคมอาเซียน: 3 เสาหลัก

(Three Pillars of ASEAN Community)

2.1.5 สัญลักษณ์วัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน

2.1.6 การเมืองการปกครองของประเทศสมาชิกอาเซียนในปัจจุบัน

2.2 นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับอาเซียน

2.3 นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับอาเซียน

2.4 แนวการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนระดับมัธยมศึกษา ของสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2554

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 สารสำคัญพื้นฐานเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

2.1.1 ความเป็นมาและการก่อตั้งอาเซียน

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations หรือ ASEAN) ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพ (The Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 โดยสมาชิกผู้ก่อตั้งมี 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และ

ไทย ซึ่งมีผู้แทนทั้ง 5 ประเทศ ประกอบด้วย นายอาดัม มาลิก (รัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซีย) ดูน อับดุล ราซัค บิน ฮุสเซน (รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกลาโหมและรัฐมนตรีกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติมาเลเซีย) นายนาซิโซ รามอส (รัฐมนตรีต่างประเทศฟิลิปปินส์) นายเอส ราชารัตนัม (รัฐมนตรีต่างประเทศสิงคโปร์) และพันเอก (พิเศษ) ถนัด คอมันตร์ (รัฐมนตรีต่างประเทศไทย)

ต่อมา ได้มีประเทศต่าง ๆ เข้าเป็นสมาชิกเพิ่มเติมได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม (เป็นสมาชิกเมื่อ 7 มกราคม 2527) เวียดนาม (วันที่ 28 กรกฎาคม 2538) ลาว พม่า (วันที่ 23 กรกฎาคม 2540) และกัมพูชา (เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2542) ตามลำดับ จากการรับกัมพูชาเข้าเป็นสมาชิก ทำให้อาเซียนมีสมาชิกรวม 10 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อาเซียนก่อตั้งเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ

นโยบายการดำเนินงานของอาเซียนจะเป็นผลจากการประชุมหรือในระดับหัวหน้ารัฐบาล ระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน ทั้งนี้ การประชุมสุดยอด (ASEAN Summit) หรือ การประชุมของผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นการประชุมระดับสูงสุดเพื่อกำหนดแนวนโยบายในภาพรวม และเป็นโอกาสที่ประเทศสมาชิกจะได้ร่วมกันประกาศเป้าหมายและแผนงานของอาเซียนในระยะยาวซึ่งจะปรากฏเป็นเอกสารในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ แผนปฏิบัติการ (Action Plan) แถลงการณ์ร่วม (Joint Declaration) ปฏิญญา (Declaration) ความตกลง (Agreement) หรือ อนุสัญญา (Convention) ส่วนการประชุมในระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโสจะเป็นการประชุมเพื่อพิจารณาทั้งนโยบายในภาพรวมและนโยบายเฉพาะด้าน

ด้านการเมืองและความมั่นคง อาเซียนได้จัดทำปฏิญญากำหนดให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตสันติภาพ เสรีภาพความเป็นกลาง (Zone of Peace, Freedom and Neutrality-TAC) ในปี 2519 และจัดทำสนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty on the Southeast Asian Nuclear Weapon-Free Zone-SEANWFZ) ในปี 2538 รวมทั้งได้ริเริ่มการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum-ARF) ซึ่งไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับรัฐมนตรีครั้งแรกเมื่อปี 2537

ด้านเศรษฐกิจอาเซียนได้ลงนามจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area-AFTA) ในปี 2535 เพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกัน เพื่อช่วยส่งเสริมการค้าภายในอาเซียนให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น ลดต้นทุนการผลิตสินค้า และดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ กับทั้งได้ขยายความ

ร่วมมือด้านเศรษฐกิจเพิ่มเติม เพื่อให้การรวมตัวทางเศรษฐกิจสมบูรณ์แบบและมีทิศทางชัดเจน ด้วยการจัดตั้งเขตลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area-AIA)

ด้านสังคม อาเซียนมีความร่วมมือเฉพาะด้าน เพื่อให้ประชาชนมีความสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต (http://moac2aec.moac.go.th/ewt_news.php?nid=30)

อาเซียน (ASEAN) ประชาคมอาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีชื่อในภาษาอังกฤษว่า Association of South East Asian Nations: ASEAN เป็นองค์กรระหว่างประเทศ ที่มีจุดเริ่มต้นโดยประเทศไทย มาเลเซียและฟิลิปปินส์ ได้ร่วมกันจัดตั้งสมาคมอาสา (Association of South East Asia - ASA) เมื่อปี 2504 เพื่อการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม แต่ดำเนินการไปได้ 2 ปี ก็ต้องหยุดชะงักลง เนื่องจากปัญหากรณีพิพาทเรื่องเกาะระหว่างประเทศมาเลเซีย และฟิลิปปินส์

ภายหลังเมื่อมีการฟื้นฟูสัมพันธภาพทางการทูต ระหว่างประเทศดีขึ้นแล้ว จึงได้มีการแสวงหาคำความร่วมมือกันอีก โดยมีประเทศไทย เป็นเจ้าภาพโดยการจัดการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ ณ บ้านแหลมแท่น อำเภอบางแสน จังหวัดชลบุรี กับผู้นำจาก 5 ประเทศ ได้แก่ พันเอก (พิเศษ) ถนัด คอมันตร์ (ประเทศไทย) นายอาดัม มาลิก (อินโดนีเซีย) นายনারซีโซ รามอส (ฟิลิปปินส์) นายอับดุล ราซัค (มาเลเซีย) นายเอส. ราชาเรตน์นัม (สิงคโปร์) และเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 มีการลงนามในปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) ณ วังสราญรมย์ กรุงเทพมหานคร โดยมีรัฐสมาชิกเริ่มต้น 5 ประเทศ คือ ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN: The Association of South East Asian Nations) จึงได้เกิดขึ้น

ผู้ก่อตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN: The Association of South East Asian Nations) ก่อตั้งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความร่วมมือในการเพิ่มอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม วัฒนธรรมในกลุ่มประเทศสมาชิก และการธำรงรักษาสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค และเปิดโอกาสให้คลายข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอย่างสันติ

ต่อมา ได้มีการขยายสมาชิกภาพ มีรัฐสมาชิกเพิ่มขึ้นจนปัจจุบันมี 10 ประเทศ โดยมีประเทศประเทศบรูไน ดารุสซาราม ได้เข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 6 เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2527 ลำดับที่ 7 คือสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เข้าร่วมเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ลำดับที่ 8 และลำดับที่ 9 ได้เข้าเป็นสมาชิกพร้อมกัน เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ลำดับที่ 10 ราชอาณาจักรกัมพูชา เข้าร่วมเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2542 (สุระ คามาพงษ์และคณะ, 2556: 44)

ภาพที่ 2.2 อาคารสำนักเลขาธิการอาเซียน กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย

ที่มา: http://ewt.prd.go.th/ewt/region8/ewt_news.php?nid=696&filename=Asean_main

2.1.2 วัตถุประสงค์อาเซียน

ปฏิญญากรุงเทพฯ ได้ระบุวัตถุประสงค์สำคัญ 7 ประการของการจัดตั้งอาเซียน ได้แก่

1. ส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และการบริหาร
2. ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงส่วนภูมิภาค
3. เสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจพัฒนาการทางวัฒนธรรมในภูมิภาค
4. ส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี
5. ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในรูปของการฝึกอบรมและการวิจัย และส่งเสริมการศึกษาด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
6. เพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ตลอดจนการปรับปรุงการขนส่งและการคมนาคม
7. เสริมสร้างร่วมมืออาเซียนกับประเทศภายนอก องค์การความร่วมมือแห่งภูมิภาคอื่นๆ และองค์การระหว่างประเทศ (ณรงค์ โพธิ์พฤษานันท์, 2546)

ตลอดระยะเวลา กว่า 40 ปีที่มีการก่อตั้งอาเซียน ถือว่าได้ประสบความสำเร็จจนเป็นที่ยอมรับจากหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองและความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา ด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งประเทศไทยได้รับ ประโยชน์อย่างมากจากความร่วมมือต่างๆของอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์จากการที่ภูมิภาค เป็นเสถียรภาพและสันติภาพ อันเป็นผลจากกรอบความ

ร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ ความร่วมมือด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งถ้าหากไม่มีความร่วมมือเหล่านี้แล้ว คงเป็นการยากที่จะพัฒนาประเทศได้โดยลำพัง

หลักการพื้นฐานของความร่วมมืออาเซียน ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ได้ยอมรับในการปฏิบัติตามหลักการพื้นฐาน ในการดำเนินงานในเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างกัน อันปรากฏอยู่ในกฎบัตรอาเซียนซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของอาเซียน ที่เพิ่งมีผลบังคับใช้เมื่อกลางเดือน ธันวาคม 2551 และสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia หรือ TAC) ซึ่งประกอบด้วย

- การเคารพซึ่งกันและกันในเอกราช อธิปไตย ความเท่าเทียม บูรณาการแห่งดินแดน และเอกลักษณ์ประจำชาติของทุกชาติ

- สิทธิของทุกรัฐในการดำรงอยู่โดยปราศจากการแทรกแซง การโค่นล้มอธิปไตย หรือการบีบบังคับจากภายนอก

- หลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน

- ระวังความแตกต่างหรือข้อพิพาทโดยสันติวิธี

- การไม่ใช้การขู่บังคับ หรือการใช้กำลัง

- ความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพระหว่างประเทศสมาชิก

นอกจากหลักการข้างต้นแล้ว ตั้งแต่อดีตจนถึงช่วงก่อนที่กฎบัตรอาเซียนมีผลบังคับใช้ อาเซียนยึดถือหลักการฉันทามติเป็นพื้นฐานของกระบวนการตัดสินใจและกำหนด นโยบาย มาโดยตลอด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การที่อาเซียนจะตกลงกันดำเนินการใดๆ ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมดทั้งสิบประเทศ จะต้องเห็นชอบกับข้อตกลงนั้นๆ ก่อน

การที่อาเซียนยึดมั่นในหลัก ‘ฉันทามติ’ และ ‘การไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน’ หรือที่ผู้สังเกตการณ์อาเซียนเรียกว่า ‘วิถีทางของอาเซียน’ (ASEAN’s Way) นั้น ถือเป็นผลดีเพราะเป็นปัจจัย ที่ทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนซึ่งมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก ในเรื่องระบบการเมือง วัฒนธรรมและฐานะทางเศรษฐกิจ มีความ ‘สะดวกใจ’ ในการเข้าร่วมเป็นสมาชิก และดำเนินความร่วมมือในกรอบอาเซียน แต่ในอีกทางหนึ่ง “ฉันทามติ” และ “การไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน” ก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ในหลาย โอกาสว่า เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้กระบวนการ การรวมตัวกันของอาเซียนเป็นไปอย่างล่าช้า รวมถึงทำให้อาเซียนขาดความน่าเชื่อถือ เนื่องจาก ญูมองว่ากลไกที่มีอยู่ ของอาเซียน ล้มเหลว ในการจัดการกับปัญหา ของอาเซียนเองที่เกิดขึ้นในประเทศสมาชิกใดประเทศสมาชิกหนึ่งได้

อย่างไรก็ดี การยึดถือฉันทามติในกระบวนการตัดสินใจ ของอาเซียน ได้เริ่มมีความยืดหยุ่นมากขึ้นหลังจากที่กฎบัตรอาเซียน มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2551 เนื่องจาก กฎ

บัตรอาเซียนได้เปิดช่องให้ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียน พิจารณาหาข้อยุติในเรื่องที่ประเทศสมาชิก ไม่มีฉันทามติได้

กล่าวได้ว่า ประชาคมอาเซียนก่อตั้งขึ้นเพื่อความสุข ความสงบ ให้สร้างสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีเสถียรภาพทางการเมือง และความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เมื่อการค้าระหว่างประเทศในโลกมีแนวโน้มกีดกันการค้ารุนแรงขึ้นทำให้อาเซียนได้หันมามุ่งเน้นกระชับและขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจการค้าระหว่างกันมากขึ้น ในการเกิดปฏิญญาอาเซียน (The ASEAN Declaration) หรือ ปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration)

ความร่วมมือของอาเซียน ในช่วงแรก ๆ นั้น เน้นด้านการเมือง การเสริมสร้างความมั่นคงและสันติสุขในภูมิภาค ต่อมาจึงได้ขยายไปถึงเรื่องเศรษฐกิจ เช่น มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนและเขตการลงทุนอาเซียน ปัจจุบันก็ได้ขยายขอบเขตความร่วมมือ ไปถึงเรื่องการท่องเที่ยว สาธารณสุข การศึกษา แรงงาน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การขจัดความยากจน การคุ้มครองผู้บริโภค และเด็ก การรับมือกับภัยพิบัติและโรคติดต่อและการต่อต้านการก่อการร้ายและยาเสพติด เป็นต้น จนสามารถกล่าวได้ว่าทุก ๆ ภาคส่วน เข้ามามีบทบาท ปฏิเสธไม่ได้ที่จะต้องเกี่ยวข้องกับอาเซียน

ปี พ.ศ. 2546 ผู้นำอาเซียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า อาเซียนจะต้องร่วมมือกันให้เหนียวแน่นและเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้ประชาคมอาเซียน มีกรอบการดำเนินงานในเรื่องที่สำคัญที่จะต้องเกี่ยวข้องในหลักใหญ่ ๆ 3 เรื่องที่เรียกว่า 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียน เพื่อใช้ในการอยู่ร่วมกัน คือ 1) ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community หรือ APSC) 2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) 3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community หรือ ASCC) ซึ่งกำหนดให้ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) จะต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด มีระบบการทำงานและเป้าหมายที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เป็นหนึ่งเดียวกันภายในปี พ.ศ. 2563 แต่ต่อมาในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 12 เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2550 ที่เซบู สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ได้ทำความตกลงให้เลื่อนเร็วขึ้น เป็นปี พ.ศ. 2558 สมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ต่างยอมรับและปฏิบัติตามหลักการ (<http://highlight.kapook.com/view/33110>)

การเป็นประชาคมอาเซียน(ASEAN Community) โดยมีอัตลักษณ์อย่างเดียวกันหรือการใช้ชีวิตบางอย่างของอาเซียนที่คล้ายกันแม้จะต่างกันในการเมือง การนับถือศาสนา แต่ก็สามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้ ตามวิถีทางของอาเซียน (ASEAN's Way) นั้น มองอีกในแง่หนึ่ง ประเทศสมาชิก ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมาก ทั้งในเรื่องของระบบการเมือง วัฒนธรรม และฐานะทางเศรษฐกิจ มีความสะดวกใจในการเข้าร่วมเป็นสมาชิก และดำเนินความร่วมมือภายใต้กรอบอาเซียน

หรือมองอีกมุมหนึ่งก็คือ การยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณ และวิถีทางของอาเซียนเพื่อสันติสุขในภูมิภาค นั้นเอง

2.1.3 กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter)

ความสำคัญของกฎบัตรอาเซียน ถือได้ว่ามีความสำคัญมากในการอยู่ร่วมกันเป็นประชาคมอาเซียน เพราะทุกประเทศสมาชิกต่างมีสภาพทางภูมิศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่แตกต่างกัน แต่ต้องอยู่ร่วมกันภายใต้บ้านหลังใหญ่ที่มีหลังคาเดียวกัน แต่เราจะมีเสาใหญ่ค้ำยันบ้านหลังนี้ให้มั่นคงแข็งแรง ในบางเรื่อง บางสิ่งที่ก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อเพื่อนบ้านเรา เราก็จะต้องไม่เข้าไปก้าวก่ายสิทธิของเพื่อนบ้านเรา เราจึงมีกฎเกณฑ์ที่มีความเห็นร่วมกันเป็นรับในหลักการ ด้วยความพอใจจากเพื่อนบ้านทั้ง 10 ประเทศ ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงได้ก่อให้เกิด กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ซึ่งเป็นธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดของอาเซียนเป็นกรอบพื้นฐานทางกฎหมายระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อยืนยันเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะดำเนินการให้อาเซียนสามารถรวมตัวกันเป็น “ประชาคมอาเซียน” ได้สำเร็จตามกำหนดในปี พ.ศ. 2558

กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ทำให้อาเซียนมีสถานะเป็นนิติบุคคล เป็นการวางกรอบทางกฎหมายตลอดจนโครงสร้างองค์กรให้กับอาเซียน โดยนอกจากจะประมวลสิ่งที่ถือว่าเป็นค่านิยม หลักการและแนวปฏิบัติในอดีตของอาเซียนมาประกอบกันเป็นข้อปฏิบัติอย่างเป็นทางการสำหรับประเทศสมาชิกแล้ว ยังมีการปรับปรุง แก้ไข และสร้างกลไกใหม่ขึ้น พร้อมกับกำหนดขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กรที่สำคัญในอาเซียน ตลอดจนความสัมพันธ์ในการดำเนินงานขององค์กรเหล่านี้ เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน

ดังนั้น กฎบัตรอาเซียน คือเครื่องมือช่วยในการขับเคลื่อนการสร้างประชาคมอาเซียน โดยคณะทำงานได้ยกร่างกฎบัตรอาเซียนและได้เสนอต่อผู้นำอาเซียนเพื่อลงนามในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 13 ที่สิงคโปร์ เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2550 ในโอกาสครบรอบ 40 ปี ของการก่อตั้งอาเซียน เป็นความก้าวหน้าของอาเซียนแสดงให้เห็นว่าอาเซียนกำลังจะก้าวไปด้วยกันอย่างมั่นใจระหว่างประเทศสมาชิกต่าง ๆ ทั้ง 10 ประเทศ และถือเป็นเอกสารสำคัญที่จะปรับเปลี่ยนอาเซียนให้เป็นองค์กรที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลในฐานะที่เป็นองค์กรระหว่างรัฐบาลประเทศสมาชิก และได้ให้สัตยาบันกฎบัตรอาเซียน ครบทั้ง 10 ประเทศ เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2551 กฎบัตรอาเซียนจึงให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม 2551 เป็นต้น (สุระ ดามาพงษ์ และคณะ, 2552: 67-68)

สรุปได้ว่า สาระสำคัญของกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ทำให้อาเซียนมีกฎหมายไว้ใช้เป็นข้อบังคับในการอยู่ร่วมกัน เป็นประชาชนชาวอาเซียน ต้องใช้กฎบัตรอาเซียนเป็นบรรทัดฐานอย่างเดียวกันตามกฎบัตรนี้ กฎบัตรนี้ เป็นการประมวลบรรทัดฐาน (Norm) และค่านิยม (Value) ของอาเซียน เป็นการรักษาและเพิ่มพูนสันติภาพ ความมั่นคง เสถียรภาพ เพิ่มความร่วมมือด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรม เป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง และมีข้อสังเกตของความสำคัญได้คือ

ด้านเศรษฐกิจ สร้างตลาดฐานการผลิตเดียวและความสามารถในการแข่งขันสูง การรวมตัวทางเศรษฐกิจที่มีการเคลื่อนย้ายเสรีของสินค้า/บริการ การลงทุนและแรงงาน การเคลื่อนย้ายทุนเสรียิ่งขึ้น

ด้านความมั่นคงของมนุษย์ บรรเทาความยากจน และลดช่องว่างการพัฒนา ส่งเสริมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านความร่วมมือด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีพ

ด้านสังคม ส่งเสริมอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง สร้างสังคมที่ปลอดภัยมั่นคงจากยาเสพติด เพิ่มพูนความกินดี อยู่ดีของประชาชนอาเซียน ผ่านโอกาสที่ทัดเทียมกันในการเข้าถึงการพัฒนามนุษย์, สวัสดิการ และความยุติธรรม

ด้านสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่คุ้มครองสภาพแวดล้อม ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ

ด้านวัฒนธรรม ส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียน โดยเคารพความหลากหลายและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

ด้านการเมืองและความมั่นคง คุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เสริมสร้างประชาธิปไตย เพิ่มพูนธรรมาภิบาลและหลักนิติธรรม ตอบสนองต่อสิ่งที่ท้าทายความมั่นคง เช่นการก่อการร้าย

หลักการของกฎบัตรนี้ อยู่บนพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น การไม่แทรกแซงกิจการภายใน การระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี สิ่งที่น่าหนัก คือ การรวมศูนย์กับความสัมพันธ์กับภายนอก จึงทำให้กฎบัตรนี้เป็นเสาหลักของการสร้างประชาคมอาเซียนและต่อยอดถึงข้อผูกมัดทางกฎหมายของข้อตกลงอาเซียนต่าง ๆ

กลไกของอาเซียน ให้ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเป็นองค์กรสูงสุดในการกำหนดนโยบายของอาเซียน โดยมีการประชุมสุดยอดอาเซียนปี ละ 2 ครั้ง มีคณะมนตรีประสานงานอาเซียนที่มาจากรัฐมนตรีต่างประเทศเป็นผู้บริหารงานทั่วไป และคณะมนตรีประชาคมอาเซียนดำเนินการตามพันธกรณีในแต่ละสาขา เลขธิการเป็นหัวหน้าเจ้าหน้าที่บริหารสำหรับการติดตามความคืบหน้าในกิจการต่าง ๆ ของอาเซียนรวมทั้งมีคณะผู้แทนถาวรประจำอาเซียนเพื่อสนับสนุนการทำงานของ

คณะมนตรีประชาคมอาเซียน การบริหารงาน ประธานอาเซียนดำรงตำแหน่งวาระ 1 ปี และประเทศที่เป็นประธานอาเซียนจะรับตำแหน่งประธานของกลไกของอาเซียนทุกตำแหน่ง อาทิ ที่ประชุมอาเซียนมนตรีประสานงานอาเซียน มন্ত্রীประชาคมอาเซียนคณะต่าง ๆ ประธานผู้แทนถาวรประจำอาเซียนจากกำหนดให้มีการประชุมสุดยอดอาเซียนปี ละ 2 ครั้ง แสดงว่า อาเซียนกำลังปรับให้ที่ประชุมสุดยอดให้มีบทบาทเชิงบริหารอย่างใกล้ชิดกับการปฏิบัติงานมากขึ้น แทนที่จะให้ที่ประชุมสุดยอดเป็นเพียงพิธีกรรมทางการทูต รวมทั้งการบริหารงานที่ทำให้มีความสอดคล้องกับประธานอาเซียนย่อมแสดงถึงความพยายามเพิ่มสมรรถนะขององค์กรในด้านประสิทธิผลของคณะทำงานด้านต่าง ๆ มากขึ้น

ข้อบังคับที่น่าสนใจ คือการให้มีองค์กรสิทธิมนุษยชนอาเซียนบทบาทของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในประเทศสมาชิก ทำให้สามารถคาดหวังองค์กรนี้ในฐานะเวทีของการเรียกร้องสิทธิและสร้างพื้นที่ต่อการรับรู้จากสาธารณะ

วัตถุประสงค์ของกฎบัตรอาเซียน คือ ทำให้อาเซียนเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และเคารพกฎกติกา กฎบัตรอาเซียนจะให้สถานะนิติบุคคลแก่อาเซียนเป็นองค์กรระหว่างรัฐบาล (intergovernmental organization) กฎบัตรอาเซียน ประกอบด้วยบทบัญญัติ 13 หมวด 55 ข้อ (ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก ค) (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ)

กฎบัตรอาเซียนช่วยให้อาเซียนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างกลไกการติดตามความตกลงต่าง ๆ ให้มีผลเป็นรูปธรรม และผลักดันอาเซียนให้เป็นประชาคมเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง ดังนี้

1. กำหนดให้มีการประชุมสุดยอดอาเซียน ปีละ 2 ครั้ง เพื่อให้ผู้นำมีโอกาสหารือกันมากขึ้น พร้อมทั้งแสดงให้เห็นถึงเจตจำนงทางการเมืองที่จะผลักดันอาเซียนไปสู่การรวมตัวกันเป็นประชาคมในอนาคต

2. มีการตั้งคณะมนตรีประจำประชาคมอาเซียนตามงานในเสาหลักทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการเมืองความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม

3. กำหนดให้ประเทศสมาชิกแต่งตั้งเอกอัครราชทูตประจำอาเซียนไปประจำที่กรุงจาการ์ตา ซึ่งไม่เพียงแต่จะแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจแน่วแน่ของอาเซียน ที่จะทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดเพื่อมุ่งไปสู่การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนในอนาคต และยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปร่วมประชุมและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงานระหว่างประเทศสมาชิก

4. หากประเทศสมาชิกไม่สามารถตกลงกันได้โดยหลักฉันทมติ ให้ใช้การตัดสินใจรูปแบบอื่น ๆ ได้ตามที่ผู้นำกำหนด

5. เพิ่มความยืดหยุ่นในการตีความ หลักการ ไม่แทรกแซงกิจการภายใน โดยมีข้อกำหนดว่าหากเกิดปัญหาที่กระทบต่อผลประโยชน์ส่วนรวมของอาเซียน หรือเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ประเทศสมาชิกต้องหารือกันเพื่อแก้ปัญหา และกำหนดให้ประธานอาเซียนเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

กฎบัตรอาเซียนได้สร้างกลไกตรวจสอบและติดตามการดำเนินการตามความตกลงต่างๆ ของประเทศสมาชิกไว้ในหลายรูปแบบ เช่น 1) ให้อำนาจเลขาธิการอาเซียนดูแลการปฏิบัติตามพันธกรณีและคำตัดสินขององค์กรระดับข้อพิพาท 2) หากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงต่าง ๆ ทำให้เกิดข้อพิพาทระหว่างรัฐสมาชิกสามารถใช้กลไกและขั้นตอนระดับข้อพิพาททั้งที่มีอยู่แล้ว และที่จะตั้งขึ้นใหม่เพื่อแก้ไขข้อพิพาท ที่เกิดขึ้นโดยสันติวิธี 3) หากมีการละเมิดพันธกรณีในกฎบัตรอาเซียน อย่างร้ายแรง ผู้นำอาเซียนสามารถกำหนดมาตรการใด ๆ ที่เหมาะสมว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อรัฐผู้ละเมิดพันธกรณีกฎบัตรอาเซียน ช่วยให้อาเซียนเป็นประชาคมเพื่อประชาชนได้

ข้อกำหนด บทต่าง ๆ ในกฎบัตรอาเซียนแสดงให้เห็นว่า อาเซียนกำลังผลักดันองค์กรให้เป็นประชาคมเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง จึงกำหนดให้การลดความยากจนและลดช่องว่างการพัฒนาเป็นเป้าหมายของอาเซียน กฎบัตรอาเซียนเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในอาเซียน ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่าง ๆ ของอาเซียนมากขึ้น ทั้งยังกำหนดให้มีความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับสมัชชารัฐสภาอาเซียน ซึ่งเป็นองค์กรความร่วมมือระหว่างรัฐสภาของประเทศสมาชิก กำหนดให้มีการจัดตั้งกลไกสิทธิมนุษยชนของอาเซียน เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน และเพื่อความเป็นหนึ่งเดียว จึงเกิดสัญลักษณ์ของอาเซียน

สัญลักษณ์ของอาเซียน อาเซียนได้กำหนดสัญลักษณ์ของอาเซียนไว้เป็นรูป “รวงข้าวสีเหลือง 10 ต้นมัดรวมกันไว้” สัญลักษณ์ดังกล่าวหมายถึงประเทศสมาชิกรวมกันเพื่อมิตรภาพและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ” คือการที่ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้ง 10 ประเทศรวมกันเพื่อมิตรภาพและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน อยู่ในพื้นที่วงกลม สีแดง สีขาว และสีน้ำเงิน ซึ่งแสดงถึงความเป็นเอกภาพ มีตัวอักษรคำว่า “asean” สีน้ำเงิน อยู่ใต้ภาพ อันแสดงถึงความมุ่งมั่นที่จะทำงานร่วมกันเพื่อความมั่นคง สันติภาพ เอกภาพ และความก้าวหน้าของประเทศสมาชิกอาเซียน

ภาพที่ 2.3 สัญลักษณ์ของอาเซียน

ที่มา: หนังสือ 108 เกร็ดน่ารู้อาเซียน (สุระ ดามาพงษ์และคณะ, 2552: 2)

ธงอาเซียน เป็นรูปสัญลักษณ์อาเซียนอยู่บนสีเหลี่ยมผืนผ้าสีน้ำเงิน ที่แสดงถึงความมั่นคง สันติภาพความเป็นเอกภาพ และพลวัตของอาเซียน และสีน้ำเงินยังหมายถึงสันติภาพและเสถียรภาพ ส่วนสีแดงหมายถึงความกล้าหาญและการมีพลวัต สีขาวหมายถึง ความบริสุทธิ์และสีเหลืองหมายถึงความเจริญรุ่งเรือง

ภาพที่ 2.4 ธงอาเซียน

ที่มา: หนังสือ 108 เกร็ดน่ารู้อาเซียน (สุระ ดามาพงษ์และคณะ, 2552: 3)

เพลงประจำอาเซียน (ASEAN Anthem) เพลงประจำอาเซียนถือว่ามีความสำคัญต่อการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของอาเซียน เป็นประโยชน์ต่อการเชื่อมโยงประชาชนของรัฐสมาชิกอาเซียน

เพลงประจำอาเซียน ซึ่งเนื้อเพลงได้สะท้อนความสำคัญตามเสาหลักของประชาคมอาเซียน ทั้ง 3 เสาหลักคือ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยเพลงนี้มาจากการจัดประกวดให้เป็นไปตามกฎบัตรอาเซียนบทที่ 40 ซึ่งระบุ ให้อาเซียนมีเพลงประจำอาเซียน มีผู้ที่ส่งเพลงประกวดแข่งขัน เพลงประจำอาเซียนประเทศไทย ได้รับคัดเลือก เพลงที่ส่งเข้าประกวดให้เป็นเพลงประจำอาเซียน มีผู้ที่ส่งเพลงเข้า

ประกวดจากประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ เพลง ASEAN Way แต่งโดยนายกิตติคุณ สดประเสริฐ (ทำนองและเรียบเรียง) นายสำเภาไตรอุดม (ทำนอง) และ นางพะยอม วัลย์พัชรา (เนื้อร้อง) เป็นเพลงประจำอาเซียน และได้ใช้บรรเลงอย่างเป็นทางการในพิธีเปิดการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์

2.1.4 กรอบการดำเนินงานที่สำคัญของประชาคมอาเซียน: 3 เสาหลัก (Three Pillars of ASEAN Community)

เนื่องจากในปี พ.ศ. 2558 เราจะรวมตัวกันเป็นประชาชนชาวอาเซียนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้ง 10 ประเทศ จะอยู่ร่วมกันอย่างฉันญาติมิตรในแบบครอบครัวเดียวกัน แบบเป็นเพื่อนร่วมชุมชนคนหมู่บ้านเดียวกัน ประชาคมอาเซียนเป็นภาพใหญ่ของการอยู่ร่วมกัน หลักการใหญ่ที่สำคัญของอาเซียนนั้น จะเน้นความเป็นมิตรที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบกันเพื่อให้เกิดความสงบสุข สันติภาพ แต่การอยู่ร่วมกันของอาเซียนนั้น มีกรอบการดำเนินงานที่สำคัญของประเทศอาเซียนอยู่ 3 เรื่องใหญ่ ๆ ของประชาคมอาเซียนคือ 3 เสาหลัก (Three Pillars of ASEAN Community) ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ได้แก่ เสาที่ 1 เรื่องประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community-APSC) เสาที่ 2 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) เสาที่ 3 ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio Cultural Community –ASCC) ซึ่งสุระ ดามาพงษ์ และคณะ (2552: 49) ได้กล่าวไว้ดังนี้

เสาที่ 1 ความร่วมมือด้านประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community-APSC) อาเซียนได้จัดทำปฏิญญากำหนดให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพและความเป็นกลาง (Zone of Peace, Freedom and Neutrality-ZOPFAN) ในปี พ.ศ. 2514 จัดทำสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty on the Southeast Asia – TAC) ในปี พ.ศ. 2519 จัดทำสนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty on the Southeast Asian Nuclear Weapon – Free Zone-SEANWFZ) ในปี พ.ศ. 2538 ซึ่งถือเป็นเอกสารกำหนดแนวทางปฏิบัติในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกัน ในภูมิภาคที่มุ่งเน้นการสร้างสันติภาพ เสถียรภาพ ความเจริญรุ่งเรือง รวมทั้งได้ริเริ่มการประชุมอาเซียน ว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum - ARF) ซึ่งประกอบด้วยประเทศสมาชิกอาเซียน ประเทศคู่เจรจา และประเทศผู้สังเกตการณ์ของอาเซียน รวม 27 ประเทศ

จากสภาพแวดล้อมทางการเมืองระหว่างประเทศที่ปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ได้นำมาซึ่งทั้งโอกาสและความท้าทายที่อาเซียนต้องเผชิญ หรือการเผชิญกับภัยคุกคามที่มาในรูปแบบใหม่ เช่น การก่ออาชญากรรมและการก่อการร้ายข้ามชาติ ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนจึงได้เห็นชอบให้จัดตั้ง “ประชาคมอาเซียน” ขึ้นภายในปี 2558 เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมีการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน เป็นหนึ่งใน 3 เสาความร่วมมือสำคัญของประชาคมอาเซียน

การเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน จะช่วยเสริมสร้างสันติภาพและความมีเสถียรภาพทางการเมืองของภูมิภาคอันถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างค่านิยมและแนวปฏิบัติร่วมกันของอาเซียน เสริมสร้างขีดความสามารถของอาเซียนในการเผชิญกับภัยคุกคามความมั่นคงทั้งในรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ บนพื้นฐานของหลักการว่าด้วยความมั่นคงของมนุษย์ และให้ประชาคมอาเซียนมีปฏิสัมพันธ์ และสร้างสรรค์กับประชาคมโลก โดยให้อาเซียนมีบทบาทนำในภูมิภาค

นอกจากการมีเสถียรภาพทางการเมืองของภูมิภาคแล้ว ผลลัพธ์ประการสำคัญ ก็คือ การที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีกลไกและเครื่องมือที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับความมั่นคงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งด้านการเมืองระหว่างรัฐสมาชิกกับรัฐสมาชิกด้วยกันเอง ซึ่งจะต้องแก้ไขโดยสันติวิธี หรือปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งประเทศใดประเทศหนึ่งไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง เช่น การก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด ปัญหาโจรสลัดและอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

เสาที่ 2 ความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) จากสถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่ได้เปลี่ยนแปลง ไทยได้เห็นความสำคัญ ความจำเป็นที่จะต้องสร้างกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาค เพื่อเสริมสร้างอำนาจต่อรองของประเทศในภูมิภาคและศักยภาพในการผลิต ไทยจึงบทบาทสำคัญในการผลักดันให้ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ มีเป้าหมายที่ชัดเจน โดยอดีตนายกรัฐมนตรี นายอานันท์ ปันยารชุน เสนอให้อาเซียนร่วมมือจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area - AFTA) ในปี พ.ศ. 2535 ต่อมาอาเซียนได้ขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจเพิ่มเติมจาก AFTA ด้วยการจัดตั้งเขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area-AIA) ในปี พ.ศ. 2541 มีจุดประสงค์ให้อาเซียนมีความได้เปรียบและดึงดูดการลงทุนจากภายนอกและภายในภูมิภาค สอดคล้อง กับ ดร.สุทัศน์ เศรษฐ์บุญสร้าง ผู้แทนการค้าไทย ได้กล่าวไว้ในการสัมมนา SMEs FORUM ครั้งที่ 12 เมื่อ 19 กรกฎาคม 2554 ว่า “การค้าขายระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยุโรป ตะวันออกกลาง แอฟริกา เอเชียใต้ ต้องผ่านอาเซียน” นั้นย่อมแสดงให้เห็นศักยภาพการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีแผนการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

เป้าหมาย เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียนพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาคบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก ซึ่งสอดคล้องกับ

แผนปฏิบัติการเศรษฐกิจอาเซียนหรือ AEC Blueprint ได้เน้นการเปิดเสรีการค้าสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และตลาดทุน 12 อุตสาหกรรมเป้าหมาย อาหารแปรรูปเกษตร ยาง ไม้ ยานยนต์ สิ่งทอ อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยี ข้อมูลสื่อสาร ท่องเที่ยว บริการสุขภาพขนส่งทางอากาศและโลจิสติกส์ การช่วยเหลือประเทศที่มีการพัฒนาน้อยกว่า การเจรจาการค้ากับคู่ค้าต่าง ๆ และพยายามมีจุดยืนร่วมกันในเวทีการเจรจาต่าง ๆ

ปี พ.ศ. 2545 ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนมีความเห็นชอบให้จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียน” ให้สำเร็จภายในปี พ.ศ. 2558 เพื่อส่งเสริมให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว มีการเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือระหว่างประเทศสมาชิก โดยเสรี ส่งเสริมขีดความสามารถ ในการแข่งขันของอาเซียน ลดช่องว่างของระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกอาเซียน และส่งเสริมให้อาเซียนสามารถรวมตัวเข้ากับประชาคมโลกได้อย่างไม่อยู่ในภาวะที่เสียเปรียบ การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นหนึ่งในเสาหลัก ที่จะทำให้อาเซียนบรรลุสู่การเป็น “ประชาคมอาเซียน” ภายในปี พ.ศ. 2558 มีฐานมาจากนำความร่วมมือและความตกลงทางเศรษฐกิจที่อาเซียนได้ดำเนินการแล้วมาต่อยอดให้มีผลเป็นรูปธรรมและมีความเป็นแบบแผนมากยิ่งขึ้น เช่น ความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ความตกลงด้านการส่งเสริมการลงทุนอาเซียน ความตกลงด้านการท่องเที่ยวของอาเซียน และความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียน จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยขยายปริมาณการค้า และการลงทุนภายในภูมิภาค ลดการพึ่งพาทลาดในประเทศที่สาม สร้างอำนาจการต่อรองและศักยภาพในการแข่งขันของอาเซียนในเวทีเศรษฐกิจโลก เพิ่มสวัสดิการและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนของประเทศสมาชิกอาเซียน บนหลักการของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่ การประหยัดต่อขนาด การแบ่งงานกันทำ และการพัฒนาความชำนาญในการผลิตของประเทศสมาชิกอาเซียน

นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้ง “คณะกรรมการการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” ซึ่งจะส่งผลกระทบทางอ้อมต่อความร่วมมือกับประเทศและองค์การระหว่างประเทศนอกอาเซียนในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากการมีกลไกทางด้านสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมทำให้อาเซียนเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศมากขึ้น ซึ่งจะมีส่วนลดเงื่อนไขที่ประเทศคู่ค้าสำคัญในประเทศตะวันตกจะนำไปใช้กำหนดมาตรการที่มีผลกีดกันทางการค้า และประโยชน์ของประเทศเศรษฐกิจอาเซียนที่มีต่อประเทศไทยคือ

1) อาเซียนเป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีความใกล้ชิดไทยมากที่สุด ประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศเป็นเพื่อนบ้าน มีพรมแดนติดกัน มีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึง มีสินค้าและบริการที่สามารถเสริมซึ่งกันและกันได้ หรือมีสินค้าบริการที่คล้ายคลึงกันซึ่งหากสามารถร่วมมือกัน ก็จะสามารถสร้างความแข็งแกร่งในด้านอำนาจการต่อรอง อันจะนำมาซึ่งการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจการค้าที่มีความสำคัญยิ่ง

2) การรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้เกิดตลาดในภูมิภาคขนาดใหญ่ โดยสามารถนำจุดแข็งของแต่ละประเทศมาเสริมกับจุดแข็งประเทศไทย เพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดในการผลิต ส่งออกและบริการ ซึ่งจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรีมากขึ้น นอกจากนี้ การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะช่วยให้ประเทศสมาชิกมีความเป็นปึกแผ่น และช่วยสร้างอำนาจการต่อรองในที่ต่าง ๆ มากขึ้น

3) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวในด้านการค้าและการลงทุนของไทย เนื่องจากการผลักดันมาตรการต่าง ๆ เพื่อเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะก่อให้เกิดการยกเลิกหรือลดอุปสรรคในการ เข้าสู่ตลาด ไม่ว่าจะเป็นอุปสรรคด้านภาษีหรือมาตรการทางการค้าอื่นๆ ที่มีใช้ภาษี เนื่องจากประเทศสมาชิกจะแสวงหาความร่วมมือเพื่อลด/ขจัดอุปสรรคต่างๆ เหล่านั้น รวมถึงอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนระหว่างกัน

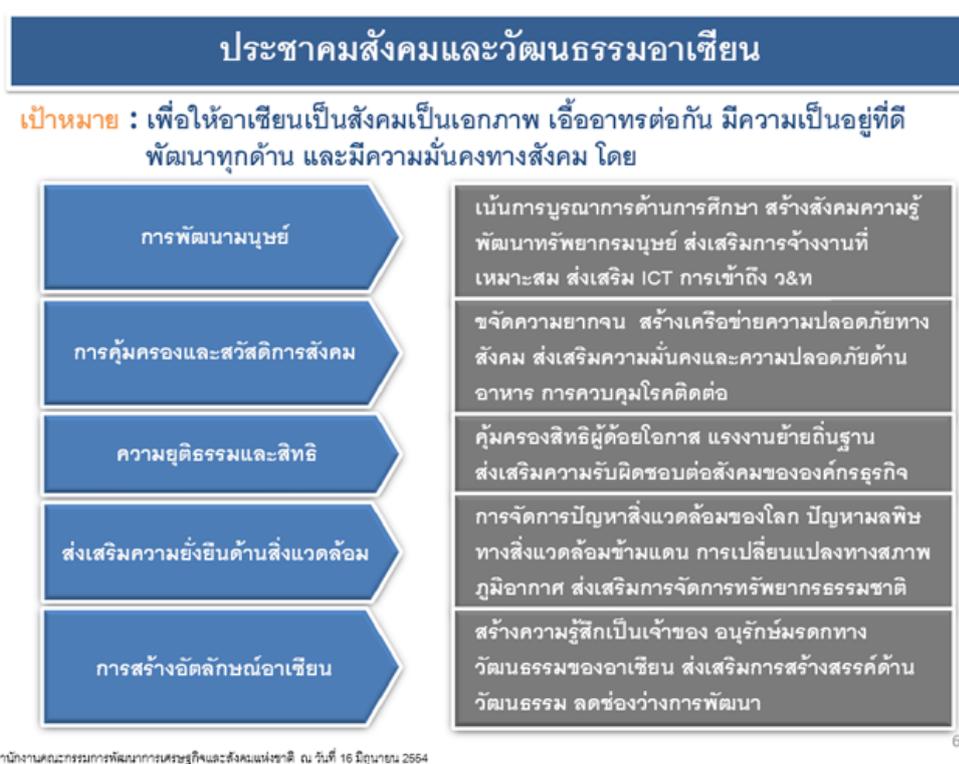
4) ประชาคมเศรษฐกิจจะทำให้ผู้ประกอบการไทยได้เริ่มปรับตัวและเตรียมความพร้อม กับภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้ประกอบการจำเป็นต้องเร่งปรับตัวและใช้โอกาสที่เกิดจากการลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะ สาขาที่ไทยมีความพร้อมและมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง

5) เสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ประกอบการภายในประเทศ จากการใช้ทรัพยากรในการผลิตร่วมกันและการเป็นพันธมิตรในการดำเนินธุรกิจ ระหว่างประเทศ จากการจัดอุปสรรคในด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิก

6) ยกกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนจากการดำเนินตามแผนงานในด้านการลดอุปสรรคทั้งด้านการค้าและการลงทุน และการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค

เสาที่ 3 ความร่วมมือด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio Cultural Community –ASCC) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนมีเป้าหมาย ให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง สังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน เพื่อให้ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียน

แผนการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC Blueprint) มีเป้าหมายหลัก สร้างประชาคมแห่งสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน (Caring and sharing society) มีความเป็นเอกภาพ (Unity) ทั้งในระดับประเทศสมาชิกด้วยกันและในระดับประชาชน มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรู้สึกถึงการเป็นพลเมืองอาเซียนร่วมกัน มีการส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียน (ASEAN identity) รวมทั้งมีเป้าหมายให้ประชากรอาเซียน มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน (Sustainable development) เพื่อรองรับเป้าหมายการเป็นประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียน (<http://www.asean thai.net/about-asean-detail.php?id=8>)

ภาพที่ 2.5 ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio Cultural Community –ASCC)

ที่มา: https://www.google.co.th/search?q=ภาพประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน&espv=210&es_sm=93&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=qZK

การรวมตัวเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนเพื่อให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน โดยเน้นการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจระหว่างประเทศสมาชิกในด้านความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ มรดกทาง

วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ระดับภูมิภาคร่วมกัน เสริมสร้างความเข้าใจของการเป็นเพื่อนบ้านที่ดี การรู้เขารู้เราและความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกภายใต้สังคมที่เอื้ออาทร โดยแผนปฏิบัติการเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community - ASCC) ได้กำหนดกิจกรรมความร่วมมือที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยเน้นความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ได้แก่

- 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Development)
- 2) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection)
- 3) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights)
- 4) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Ensuring Environmental Sustainability)
- 5) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building ASEAN Identity)

6) การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap) และเน้นให้มีการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเขียน นักคิดและศิลปินในภูมิภาค ตลอดจนการเสริมสร้างความรู้ตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนในภูมิภาค โดยเฉพาะในระดับประชาชน

กล่าวได้ว่า อาเซียนมุ่งประโยชน์ที่จะได้รับการรวมตัวกันเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยมุ่งหวังให้เป็นสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและเป็นตัวอย่างของการรวมตัวของกลุ่มประเทศที่มีพลังต่อรองในเวทีการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ความก้าวหน้าของอาเซียนมีปัจจัยจากความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างรัฐสมาชิก ก่อให้เกิดบรรยากาศที่สร้างสรรค์และเอื้อต่อความร่วมมือระหว่างกัน ทำให้สถานการณ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้เปลี่ยนผ่านจากสภาวะแห่งความตึงเครียดและการเผชิญหน้าในยุคสงครามเย็นมาสู่ความมีเสถียรภาพ ความมั่นคงและความร่วมมืออย่างใกล้ชิด

จะเห็นได้ว่าการรวมตัวของสมาชิกทั้ง 10 เป็นประเทศอาเซียน โดยยึดหลักการที่สำคัญ ทั้ง 3 เสาหลัก และความเป็นหนึ่งเดียวของ อัตลักษณ์เดียวกัน ประชาคมเดียวกัน ส่งผลให้ความเป็นอยู่ของพลเมืองในประเทศสมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม การกินคืออยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค และที่สำคัญ ถ้าประเทศอาเซียน มีสันติภาพเสถียรภาพและความมั่นคงทางการเมือง จะส่งผลด้านเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับกลุ่มประเทศนอกอาเซียนได้ เหล่านี้ถือได้ว่าเป็น ฐานการผลิตและการบริโภคที่มีศักยภาพ ซึ่งเป็นเรื่องประเทศนอกอาเซียนให้ความสำคัญ

2.1.5 สัญลักษณ์วัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน

1. ประเทศไทย

- ประเทศไทยชื่อเป็นทางการว่า “ราชอาณาจักรไทย” (Kingdom of Thailand)
- ศาสนา ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธศาสนา มีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ
- ดอกราชพฤกษ์ (ดอกกุน) เป็นดอกไม้ประจำชาติไทย ดอกมีสีเหลืองสด พบเห็น

โดยทั่วไปในประเทศไทย

- การไหว้ คือธรรมเนียมการเคารพและการทักทายของคนไทย
- วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เป็นพระราชวังเก่าที่มีความวิจิตรสวยงาม ปัจจุบันใช้ในการประกอบพิธีทางศาสนาสำคัญๆ และเป็นที่ประดิษฐ์ สถานพระแก้วมรกต ซึ่งเป็นพระคู่บ้านคู่เมืองของประเทศไทย

- โขน คือนาฏศิลป์ที่วิจิตรงดงาม เป็นแบบฉบับของไทยโดยแท้
- เครื่องเบญจรงค์ เป็นงานประณีตศิลป์ที่งดงาม ใช้ความประณีตในการวาด

ลวดลาย

- มวยไทย เป็นศิลปะการป้องกันตัวที่มีเอกลักษณ์ของชาติและมีชื่อเสียงไปทั่วโลก
- ชุดประจำชาติ ผู้หญิงนุ่งผ้าถุงห่มสไบเฉียง ส่วนผู้ชายนุ่งโจงกระเบน เสื้อราชประ

แตน

- อาหารไทย ต้มยำกุ้งเป็นอาหารขึ้นชื่อของคนไทย (สุระ ดามาพงษ์และคณะ, 2556:

60)

2. ประเทศลาว

- ประเทศลาวชื่อเป็นทางการว่า “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”

(Lao People's Democratic Republic)

- ศาสนา ชาวลาวนับถือศาสนาพุทธและเป็นศาสนาประจำชาติ
- ประเพณีวันขึ้นปีใหม่หลวงพระบาง มีการพ้อนสิงโตกับเทวดาหลวง เรียกว่า“ปู่

เยอ ย่าเยอ” ชาวบ้านจะสวมหน้ากาก เต็มหน้า ฟ้อนในขบวนแห่กันอย่างสนุกสนาน

- ดอกจำปาหรือลั่นทม ประเทศลาวถือว่าดอกลั่นทมเป็นดอกไม้ประจำชาติพบเห็นดอกไม้ชนิดนี้ได้ทั่วไปในประเทศลาว

- พระธาตุหลวง เป็นพระเจดีย์ที่โดดเด่นที่สุดของลาว เป็นทั้งสัญลักษณ์ประจำชาติและศาสนสถานสำคัญของประเทศลาว

- ประตูล้ำซึ่ คืออนุสรณ์ให้ระลึกถึงผู้ล้มตายในสงคราม เป็นสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์แบบลาวอย่างเด่นชัด

- ชุดประจำชาติลาว ผู้หญิงนุ่งซิ่น เสื้อผ้าไหม สวมเสื้อแขนกระบอก ผู้ชายจะสวมเสื้อคอกลม นุ่งโจงกระเบนและผูกผ้าขาวม้าที่เอว การผูกผ้าขาวม้าที่เอวเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่หนุ่ม ๆ ชาวลาวนิยมผูกกันมาก

- คำส้มลาว เป็นอาหารหลักของชาวลาว ซึ่งมีลักษณะคล้ายส้มตำของไทย (สุระดามาพงษ์และคณะ, 2556: 52)

3. ประเทศกัมพูชา

- ประเทศกัมพูชา มีชื่อเป็นทางการว่า “ราชอาณาจักรกัมพูชา” (Kingdom of Cambodia)

- ศาสนา กัมพูชามีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ พระในประเทศกัมพูชาต้องทำงานเช่นเดียวกันกับคนทั่วไปพร้อมกับการปฏิบัติกิจของสงฆ์เพราะรัฐบาลถือว่าเป็นประชาชนส่วนหนึ่งของประเทศ

- ดอกลำดวน (Rumdul) เป็นดอกไม้ประจำชาติกัมพูชา

- ปราสาทนครวัด นครธม เป็นศาสนสถานอันใหญ่โตวิจิตรพิสดารที่สุด โบราณสถานแห่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อชาวกัมพูชา ซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างมหัศจรรย์ 1 ใน 7 ของโลก

- ชุดประจำชาติกัมพูชา มีความคล้ายคลึงชุดประจำชาติไทยทั้งชายและหญิง (สุระดามาพงษ์และคณะ, 2556: 55)

4. ประเทศเมียนมา

- ประเทศเมียนมามีชื่อเป็นทางการว่า “สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า” (Republic of the Union of Myanmar)

- ศาสนา ประเทศเมียนมามีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ พระสงฆ์ในประเทศเมียนมาออกบิณฑบาต ตอน 9 โมงเช้าและทำกับข้าวเอง ชาวประเทศเมียนมานิยมตักบาตรด้วยข้าวสวยเท่านั้น

- ดอกประดู่ (Paduak) เป็นดอกไม้ประจำชาติ

- สตรี นิยมประพินพิวด้วย “ทานาคา” ซึ่งเป็นแป้งประเทศเมียนมาชนิดหนึ่งใช้ทาบริเวณหน้าผากและแก้ม

- เจดีย์ชเวดากอง เป็นสถาปัตยกรรมทางศาสนา และเป็นสัญลักษณ์ของประเทศ

- การฟ้อนรำ “ปะแเว” (Pwe) มีเอกลักษณ์เป็นแบบฉบับของตัวเอง มีความอ่อนช้อยใช้ทุกสัดส่วนในการฟ้อนรำ

- ชุดประจำชาติ ชาวเมียนมาเน้นความเป็นเอกลักษณ์ของชาติด้วยเสื้อผ้าที่เขาสวม การแต่งกายตามประเพณี- โลงยี(Longyi) สวมคู่กับเอ็งยี (Eingyi) คือเสื้อคอกลมแขนยาว เครื่องสวมศีรษะของผู้ชายกาวัน บาวัน (gaung-baung) (สุระ ดามาพงษ์และคณะ, 2556: 63)

5. ประเทศเวียดนาม

- ประเทศเวียดนาม มีชื่อเป็นทางการว่า “สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม”(Socialist Republic of Vietnam)

- ศาสนา ชาวเวียดนามนับถือศาสนาพุทธและเป็นศาสนาประจำชาติ
- งานเทศกาลเต็ต (Tet) เป็นเทศกาลที่สำคัญที่สุดของชาวเวียดนาม เป็นเทศกาล ของการเริ่มต้นของปีใหม่

- ดอกบัว (Lotus) เป็นดอกไม้ประจำชาติของเวียดนาม

- ละครหุ่นกระบอกน้ำ เป็นการละเล่นที่มีในเวียดนามแห่งเดียว ผู้แสดง หุ่น กระบอกน้ำจะยืนอยู่หลังฉากในน้ำที่สูงถึงเอว เพื่อควบคุมการเคลื่อนไหวของหุ่นกระบอกด้วยไม้ไผ่ลำยาว

- ชุดประจำชาติ หญิงนิยมสวมกางเกงแพรขายาว มีเสื้อสวมชั้นในยาวสีขาว สวมเสื้อชั้นนอกทับยาวมาถึงกลางน่อง สวมหมวกเรียกว่า กุบหรือ โนนลามิฝ้ายรัดคางเพื่อกันปลิว นิยมใส่ทั้งหญิงและชาย

- เฟอ ก้วยเตี่ยวเวียดนาม มีลักษณะคล้าย ๆ กับก้วยเตี่ยว เป็นอาหารขึ้นชื่อ ในหลาย ๆ ประเทศ (สุระ ดามาพงษ์และคณะ, 2556: 49)

6. ประเทศสิงคโปร์

- ประเทศสิงคโปร์ มีชื่อเป็นทางการว่า “สาธารณรัฐสิงคโปร์” (Republic of Singapore)

- ความหลากหลายทางเชื้อชาติ แม้จะมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ แต่ ชาวสิงคโปร์ มีความภูมิใจที่เรียกพวกเขาว่า “คนสิงคโปร์” ตัวสิงโตทะเลหรือที่รู้จัก ในชื่อของ Merlion ถือว่าเป็นสัญลักษณ์ประจำ ประเทศสิงคโปร์ มีลักษณะลำตัว ท่อนบนเป็นสิงโตและท่อนล่างเป็นปลา

- การเล่นวาวยักซ์ เป็นการละเล่นในยามว่าง มีลักษณะคล้ายการเล่นวาวยักซ์ของ มาเลเซีย ซึ่งในเดือนกุมภาพันธ์จะมีการจัดเทศกาลการเล่น วาวยักซ์

- ชุดประจำชาติ ชุดประจำชาติสิงคโปร์มีความหลากหลายแยกตามกลุ่มประชากรในประเทศ (สุระ ดามาพงษ์และคณะ, 2556: 58)

7. ประเทศมาเลเซีย

- ประเทศมาเลเซีย มีชื่อเป็นทางการว่า “มาเลเซีย” (Malaysia)

- ศาสนา ประเทศมาเลเซียมีศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ

- ดอกไม้ประจำชาติ ดอกบุนหารายาหรือดอกชบาของไทย
- ตึกแฝด “เปโตรนาส ทาวเวอร์” (Petronas Towers) เป็นสัญลักษณ์ของมาเลเซีย ยุคใหม่ ซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างที่เจ็ดหน้าซูดตาของประเทศ สร้างตามความเชื่อของชาวจีน
- ศาสนาอิสลาม
- วายัง กุลิต (Wayang Kulit) ศิลปะที่โดดเด่นของมาเลเซีย ลักษณะเหมือนกับการเชิดหุ่นเงาของอินโดนีเซียและการละเล่นหนังใหญ่ของไทย
- ศิลัดหรือปัญญาะศิลัด (Pencak silat) เป็นศิลปะการป้องกันตัว เป็นการต่อสู้ด้วยมือเปล่าของชาวมมาเลเซีย
- ชุดประจำชาติของมาเลเซีย ผู้ชายจะมีเอกลักษณ์ที่การสวมหมวก โสร่งที่นุ่งทับกางเกงอีกทีหนึ่งและการพกกริช ผู้หญิงจะนุ่งผ้าถุงทอแบบมาเลย์ สวมเสื้อแขน ยาวแบบพอดีตัว มีผ้าคล้องคอ ดูหรูหราสวยงาม
- อาหารมาเลเซีย “สะเต๊ะ” (Satay) เป็นอาหารจานเด่นของมาเลเซีย ประกอบด้วยเนื้อหมักเครื่องเทศ เลียบไม่ย่าง (สุระ ดามาพงษ์และคณะ, 2556: 56)

8. ประเทศบรูไนดารุสซาราม

- ประเทศบรูไนดารุสซาราม มีชื่อเป็นทางการว่า “เนการาบรูไนดารุสซาราม” (Negara Brunei Darussalam)
- ศาสนา ชาวบรูไนนับถือศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ
- ดอกซิมเฟอร์ Simpor (Dillenia Suffruticosa) เป็นดอกไม้ประจำชาติ
- พระราชวังอิสตานา นูอัล อีมาน (Istana Nural Iman) เป็นพระราชวังที่ใหญ่โตมโหฬารมาก ถือว่าเป็นพระราชวังแห่งศตวรรษ
- มัสยิด โอมาร์ อาลี ไชฟัดดิน (The Omar Ali Saifuddien Mosque) เป็นศูนย์รวมของชาวมุสลิม ความโดดเด่นของมัสยิดอยู่ที่โดมตรงกลางซึ่งสร้างด้วยทองคำ สวยงามมาก ได้รับการเรียกขานว่า “มินิทัชมาฮาล”
- ซิเลน (Silat) เป็นศิลปะการป้องกันตัวสมัยโบราณของบรูไนคล้ายกับ “ศิลัด” ของมาเลเซียและอินโดนีเซีย (สุระ ดามาพงษ์และคณะ, 2556: 51)

9. ประเทศอินโดนีเซีย

- ประเทศอินโดนีเซีย มีชื่อเป็นทางการว่า “สาธารณรัฐอินโดนีเซีย” (Republic of Indonesia)
- ศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาประจำชาติ
- ดอกกล้วยไม้ราตรี (Moon Orchid) เป็นดอกไม้ประจำชาติ

- พุทธสถานบุโรพุทโธ (Borobudur) คือสถาปัตยกรรมที่สำคัญของศาสนาพุทธลัทธิมหายาน แสดงออกถึงความเป็นอัจฉริยะสูงสุดทางศิลปะสมัยไศเลนทรา สร้างตามแบบ ศิลปะอินดู-ชวา ที่ผสมผสานศิลปะอินเดียและอินโดนีเซียเข้าไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืน บุโรพุทโธ ยังเป็นพุทธสถานเก่าแก่แห่งหนึ่งของโลก

- การแสดง “วายัง” (Wayang) เป็นศิลปะการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์เด่นชัดของอินโดนีเซีย และเป็นศิลปะประจำชาติที่เก่าแก่ที่สุด

- ระบำ “บารอง” (Barong) เป็นศิลปะการแสดงของชาวบาหลิ มีชื่อเรียกอีกชื่อว่า “กาอิน” (ผ้านุ่งพันแน่นรอบกาย) และ “คาบายา” (เสื้อตัวพืดแขนยาว) ผ้านุ่งและเสื้อนี้เป็นเครื่องแต่งกายของสตรีอินโดนีเซียและใช้ผ้าคลุมศีรษะตามธรรมเนียมทางศาสนาอิสลาม (สุระ ดามาพงษ์และคณะ, 2556: 66)

10. ประเทศฟิลิปปินส์

- ประเทศฟิลิปปินส์ มีชื่อเป็นทางการว่า “สาธารณรัฐฟิลิปปินส์” (Republic of the Philippines)

- ศาสนาคริสต์ เป็นศาสนาประจำชาติฟิลิปปินส์

- ดอกชัมปากีต้าหรือดอกมะลิ (Sampa-Guita) เป็นดอกไม้ประจำชาติของฟิลิปปินส์

- การแสดงทีนิกลิง (Tinikling) เป็นศิลปะการฟ้อนรำประจำชาติฟิลิปปินส์ คล้ายคลึงกับลาวกระทบไม้ของไทย

- การเต้นรำบายานิฮาน มีชื่อเสียงเลื่องลือไปทั่วโลก เป็นการละเล่นพื้นเมืองที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวมุสลิมทางภาคใต้และการเต้นรำของชนเผ่าดั้งเดิม

- ชุดประจำชาติ ชาวฟิลิปปินส์แต่งกายแบบสากลเหมือนยุโรปและอเมริกา ถ้าเป็นงานพิธีผู้ชายจะใส่เสื้อบารองและผู้หญิงจะแต่งชุดประจำชาติมีแขนยกสูงที่เรียกว่า บาลินดาวัก (สุระ ดามาพงษ์และคณะ, 2556: 61)

2.1.6 การเมืองการปกครองของประเทศสมาชิกอาเซียนในปัจจุบัน

1. ราชอาณาจักรไทย (Kingdom of Thailand) มีการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นประชาธิปไตยเมื่อ 24 มิถุนายน 2475 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับถาวรเมื่อ 10 ธันวาคม 2475 ปัจจุบันราชอาณาจักรไทยใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 (ฉบับที่ 18) เมืองหลวงคือ กรุงเทพมหานคร

2. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (Lao People's Democratic Republic) มีการปกครองแบบเผด็จการคอมมิวนิสต์ (แบบเบ็ดเสร็จนิยม) ได้รับความเอกราชจากฝรั่งเศสเมื่อ พ.ศ. 2496 ต่อมาเกิดความวุ่นวายขัดแย้งภายใน กลายเป็นสงครามกลางเมือง พ.ศ.2518 พรรคคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะ ปกครองแบบคอมมิวนิสต์ นครหลวงคือ เวียงจันทน์ หลังปี พ.ศ.2529 เปิดประเทศโดยใช้นโยบาย จินตนาการใหม่

3. ราชอาณาจักรกัมพูชา (Kingdom of Cambodia) การปกครองแบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ได้รับความเอกราชจากฝรั่งเศสเมื่อ พ.ศ. 2496 โดยมีเจ้าัน โครมสีหนุเป็นประมุข ปัจจุบันผู้นำคือนายฮุนเซน เมืองหลวงคือ กรุงพนมเปญ

4. ประเทศเมียนมา(Union of Myanmar) ลักษณะการเมืองการปกครอง การปกครองแบบเผด็จการทหารภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2532 เปลี่ยนชื่อจากประเทศพม่า มาเป็น เมียนมาเมืองหลวงคือ เนปิดอร์ ซึ่งเป็นเมืองหลวงใหม่แทนย่างกุ้ง

5. สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Socialist Republic of Vietnam) การปกครองแบบคอมมิวนิสต์(แบบเบ็ดเสร็จนิยม) โฮจิมินห์ประกาศเอกราชจากฝรั่งเศสให้แก่เวียดนามเมื่อ 2 กันยายน พ.ศ.2488 พ.ศ. 2497 เวียดนามถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือเวียดนามเหนือปกครองแบบเผด็จการคอมมิวนิสต์ เมืองหลวงคือ กรุงฮานอย เวียดนามใต้ เมืองหลวง คือ กรุงไซ่ง่อน พ.ศ.2518 เวียดนามเหนือรวมกับเวียดนามใต้ ภายใต้การปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ ปัจจุบันเมืองหลวงคือกรุงฮานอย

6. สาธารณรัฐสิงคโปร์ (Republic of Singapore) แยกตัวออกจากสหพันธรัฐมาเลเซีย ประกาศเอกราช มีประธานาธิบดีเป็นประมุขทางพิธีการ นายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำฝ่ายบริหาร เมืองหลวงคือ สิงคโปร์

7. มาเลเซีย (Malaysia) การปกครองแบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา (สหพันธรัฐราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ) ปี พ.ศ.2506 ได้ประกาศเอกราช มีการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญทุก 5 ปี /ครั้ง ประมุขแห่งรัฐคือ ยังดีเปอร์ตวน อากง นั้น คัดเลือกจากรัฐ 9 รัฐ บนคาบสมุทรมลายู (ยกเว้น ปีนัง มะละกา เพราะไม่มีเจ้าครองรัฐและรัฐซาบฮ์ รัฐซาราวัก) ซึ่งมีการเลือกตั้ง 5 ปี /ครั้ง เมืองหลวงคือ กรุงกัวลาลัมเปอร์

8. รัฐบรูไนดารุสซาราม (State of Brunei Darussalam) การปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พ.ศ. 2527 อังกฤษให้อเอกราชแก่บรูไน มีสุลต่าน เป็นประมุขและเป็นผู้นำในการบริหารดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี, รัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม, เชื้อพระวงศ์ชั้นสูง ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญ เมืองหลวงคือ บันดาร์เสรีเบกาวัน

9. สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Republic of Indonesia) การปกครองแบบประชาธิปไตย (ระบบประธานาธิบดี) ได้รับเอกราชจากเนเธอร์แลนด์เมื่อ พ.ศ. 2488 ปกครองด้วยระบบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ มีประธานาธิบดีเป็นประมุข เมืองหลวงคือ กรุงจาการ์ตา

10. สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Republic of The Philippines) การปกครองแบบประชาธิปไตย (ระบบประธานาธิบดี) ได้รับเอกราชจากอเมริกา เมื่อ 4 กรกฎาคม 2489 ปกครองด้วยระบบประชาธิปไตยแบบสหรัฐอเมริกา เมืองหลวงคือ กรุงมะนิลา (สุระ คามาพงษ์และคณะ, 2556: 31)

2.2 นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับอาเซียน

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดบทบาทการดำเนินงานด้านต่างประเทศเชิงรุก โดยเน้นการกระชับความสัมพันธ์และการขยายความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศในภูมิภาคเอเชีย ภายใต้กรอบความร่วมมือในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะกรอบความร่วมมือทางการศึกษา ซึ่งเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียนและการขยายโอกาสทางการศึกษา การยกระดับคุณภาพทางการศึกษา การใช้โครงสร้างพื้นฐานอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีการสื่อสาร รวมทั้งการบริหารจัดการทางการศึกษาในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ได้กำหนดนโยบาย ของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

นโยบายที่ 1 การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารและเจตคติที่ดี เกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี 2558

นโยบายที่ 2 การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความชำนาญการ ที่สอดคล้องกับการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม และการเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชนรวมทั้งการพิจารณาแผนผลิตกำลังคน

นโยบายที่ 3 การพัฒนามาตรฐานการศึกษา เพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษา ครู และอาจารย์ ในอาเซียน รวมทั้งเพื่อ ให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และการแลกเปลี่ยนเยาวชน การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษา

ด้านอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทางอาชีพทั้งใน ขั้นต้นและขั้นต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมและ
 เพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิก ของอาเซียน

นโยบายที่ 4 การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียน เพื่อรองรับการก้าว
 ผู้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำความตกลงยอมรับร่วม ด้านการศึกษา การ
 พัฒนาความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่าง ๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษา
 ควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน

นโยบายที่ 5 การพัฒนาเยาวชน เพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน
 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

กล่าวได้ว่ากระทรวงศึกษาได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนพร้อมทั้งมีการ
 ขับเคลื่อนการเป็นประชาคมอาเซียนให้มีความพร้อมทั้ง 5 นโยบาย เพื่อนั้นการพัฒนาครู อาจารย์
 บุคลากรทางการศึกษาและเยาวชน ให้มีทักษะที่เหมาะสม ให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการ
 ร่วมกัน ให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ เป็นพลเมืองของชาติที่มีประสิทธิภาพ เปิดเสรีการศึกษาใน
 อาเซียน เพื่อพร้อมในการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนต่อไป ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, น.19) กระทรวงศึกษาธิการ จัด
 ให้มีการพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริม แลกเปลี่ยนหมุนเวียนของนักศึกษาและครู อาจารย์
 ในอาเซียน รวมทั้งให้การยอมรับในคุณสมบัติ ทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน การส่งเสริมความ
 ร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และ การแลกเปลี่ยนเยาวชน การพัฒนาระบบการศึกษา
 ทางไกล ซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษาด้านอาชีวศึกษา
 และการฝึกอบรมทางอาชีพ ทั้งในขั้นต้นและ ขั้นต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความ
 ร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศ สมาชิกในอาเซียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, น.19) การเตรียมความพร้อม
 สำหรับครูจัดให้มีการอบรมภาษาอังกฤษสำหรับครู เพื่อให้เป็นครู ยุคใหม่สามารถสื่อสารเป็น
 ภาษาอังกฤษและใช้ ICT ได้ ซึ่งในยุคปัจจุบันระบบการศึกษาต้องรองรับความก้าวหน้าของ
 เทคโนโลยีและครูจะต้องรู้เท่าทันเทคโนโลยีด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, น.34) กระทรวงศึกษาธิการยังได้
 กำหนดตัวชี้วัดคุณภาพของครูไทยใน ประชาคมอาเซียน ดังนี้

- ครูผู้สอนมีความรู้เกี่ยวกับอาเซียนในเรื่อง กฎบัตรอาเซียน ประชาคมอาเซียน ปัญหา
 ของอาเซียน สัญลักษณ์ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน
- ครูสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร
- ครูใช้หนังสือ ตำราเรียน และสื่อที่เป็นภาษาต่างประเทศในการจัดการ เรียนรู้

- ครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ICT) ในการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการเผยแพร่ผลงาน ทั้งระบบออนไลน์ (Online) และ ออฟไลน์ (offline)
  - ครูใช้เทคนิคและวิธีที่หลากหลายโดยเน้นกิจกรรมหรือกระบวนการในการ จัดการ เรียนรู้
  - ครูสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ระหว่าง ประเทศในกลุ่มอาเซียน
  - ครูใช้การวิจัย สื่อ นวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีทางการศึกษาในอาเซียนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำความตกลงยอมรับด้านการศึกษา การพัฒนา ความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพ สำคัญ ต่าง ๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษา ควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินงาน โครงการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ และการเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาเข้าสู่ประชาคม อาเซียนโดยจัดทำโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน : Spirit of ASEAN โดยคัดเลือกโรงเรียน เข้าร่วมโครงการเพื่อพัฒนาให้มีความพร้อมและศักยภาพ ในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ศูนย์การเรียนรู้อาเซียนจำนวน 68 โรงเรียน 3 รูปแบบ คือ ได้แก่ 1) โรงเรียน Sister School จำนวน 20 โรงเรียน 2) โรงเรียน Buffer School จำนวน 24 โรงเรียน และ 3) โรงเรียน ASEAN Focus School จำนวน 14 โรงเรียน รวมทั้งจัดตั้งโรงเรียนเครือข่ายมากกว่า 500 โรงเรียนทั่วประเทศ โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าวขณะนี้กำลังดำเนินการพัฒนาโรงเรียน สู่ ประชาคมอาเซียน และจัดกิจกรรมในโรงเรียนเพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554: 2)

2.3 นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับอาเซียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินโครงการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลาง การศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) โดยมอบหมายให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาดำเนินการ โครงการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552) คือโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน: Spirit of ASEAN โดยคัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ เพื่อพัฒนาให้มีความพร้อมและศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เป็นศูนย์การเรียนรู้อาเซียนจำนวน 68 โรงเรียน มีเป้าหมายการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน โดย แบ่งเป็นโรงเรียน 3 รูปแบบ คือ

1) โรงเรียน Sister School จำนวน 30 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนและมีศูนย์อาเซียนศึกษา เน้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และภาษาอาเซียนอีก 1 ภาษา (ภาษาประเทศในอาเซียน 9 ประเทศคือ เวียดนาม ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไนดารุสซาลาม ลาว พม่า กัมพูชาและมาเลเซีย) พหุวัฒนธรรม

2) โรงเรียน Buffer School จำนวน 24 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนและมีศูนย์อาเซียนศึกษา เน้นการเรียนการสอนภาษาอาเซียน 1 ภาษา (ภาษาประเทศที่มีชายแดนติดที่ตั้งของโรงเรียน เช่น ลาว พม่า กัมพูชาและมาเลเซีย) พหุวัฒนธรรมและเทคโนโลยี

3) ASEAN Focus School เพื่อพัฒนาศูนย์อาเซียนศึกษาและจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ จำนวน 14 โรงเรียน พัฒนา เป็นโรงเรียนต้นแบบ การเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน โดยเน้นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและจัดทำหน่วยการเรียนรู้อาเซียนศึกษา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รวมทั้งพัฒนาศูนย์อาเซียนในโรงเรียน เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนในโรงเรียนและชุมชน และกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในอาเซียนและแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ทั้งนี้ มีโรงเรียนที่เป็นเครือข่ายมากกว่า 500 โรงเรียน ที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าว

การดำเนินการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน และการจัดกิจกรรมในโรงเรียนเพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน โรงเรียนได้จัดกิจกรรมหลากหลาย เช่น การเรียนรู้ผ่านสื่อ อุปกรณ์ รูปภาพ วิดีทัศน์ นิทรรศการ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการติดต่อสื่อสารกับโรงเรียนในประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อ ICT (Information Communication Technology) เป็นการออกแบบและจัดประสบการณ์ให้โรงเรียนได้เปิดโอกาสให้นักเรียนในโรงเรียนที่เป็นศูนย์อาเซียนและโรงเรียนเครือข่ายได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง มีกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เน้นการสร้างความรู้เรื่องประชาคมอาเซียน การดำเนินการนำแนวคิดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน เน้นการผสมแนวคิดดังกล่าวเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา ให้การทำงานทั้งหมดเป็นการทำงานปกติ กล่าวคือ จัดเป็น 1) รายวิชาพื้นฐาน 2) รายวิชาเพิ่มเติม และ 3) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยประกันผล ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ ขณะเดียวกันก็เป็นการเตรียมการให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติ ค่านิยมของพลเมืองไทย ที่มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถอยู่ในประชาคมอาเซียนได้อย่างดี

สำหรับโรงเรียน Sister School และ Buffer School อาจมีการพัฒนาที่ผู้เรียนเตรียมการ คู่ประชาคมอาเซียนที่มีความเข้มข้น ในเรื่องของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นภาษา ของอาเซียน การใช้ภาษาต่างประเทศที่สอง ที่เป็นภาษาเพื่อนบ้าน รวมไปถึงจนถึงการศึกษาเพื่อความ เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ ยังมีระบบการสื่อสารที่เป็นเครือข่ายสังคม ออนไลน์ (Social network) ในการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับ โรงเรียน อื่น ๆ ในประเทศในอาเซียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้น โครงการพัฒนาคู่ประชาคมอาเซียน โดยคัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ เพื่อพัฒนาให้มีความพร้อมและศักยภาพ ในการจัดการเรียนรู้ เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เป็นศูนย์การเรียนรู้อาเซียน แบ่งโรงเรียน 3 รูปแบบ คือ โรงเรียน Sister School โรงเรียน Buffer School และ ASEAN Focus School ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมใน โรงเรียน การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นภาษาของอาเซียน เรื่องของการใช้ ภาษาต่างประเทศที่สอง ที่เป็นภาษาเพื่อนบ้าน รวมไปถึงจนถึงการศึกษาเพื่อความเข้าใจความ หลากหลายทางวัฒนธรรม และเพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ได้ลงมือปฏิบัติ จริงและมีกิจกรรมค่ายสร้างสรรค์ที่เน้นการสร้างความตระหนักเรื่องประชาคมอาเซียน

2.4 แนวการจัดการเรียนรู้คู่ประชาคมอาเซียนระดับมัธยมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2554

การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน ปี 2558 นี้ ทำให้มีสังคมใหม่เกิดขึ้นในชื่อว่า อาเซียน (ASEAN) เป็นสังคมที่เอื้อต่อกันอยู่ร่วมกันฉันญาติมิตรในครอบครัวเดียวกัน เรียกว่าเป็น ประชาคมอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศสมาชิกในการ อยู่ร่วมกัน ให้เกิดสันติภาพด้านการเมือง ความมั่นคง พัฒนาความเจริญก้าวหน้าด้านเศรษฐกิจ และ พัฒนาวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นด้านสังคมวัฒนธรรม ทั่วภูมิภาคนี้ ทั้ง 10 ประเทศสมาชิก อาเซียน สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ส่งเสริมให้ผู้เรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักใน การเป็นประชาคมอาเซียน

ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้จัดเอกสาร แนวการจัดการ เรียนรู้คู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา พ.ศ. 2554 ขึ้น ในหลักสูตรสถานศึกษา การ ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการออกแบบหลักสูตรที่ยึดมาตรฐานการเรียนรู้และ องค์ประกอบอื่น ๆ ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) มีการปรับให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

ท้องถิ่น ภูมิภาคท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็มีการสอนแทรกแนวคิดสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนเข้าไปด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้จัดทำแนวการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจที่ตรงกัน ในการนำไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับสถานศึกษา จึงได้จัดทำเอกสารเฉพาะขึ้นชื่อ “แนวการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2554” จากเอกสารดังกล่าวนี้ จะช่วยให้สถานศึกษาได้จัดการเรียนการสอน เป็นการประกันผลได้ว่าผู้เรียนมีคุณภาพตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ สาระสำคัญแนวการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2554 ประกอบด้วย ความสำคัญ 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1. บทนำ ความสำคัญและความเป็นมาของประชาคมอาเซียนและการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

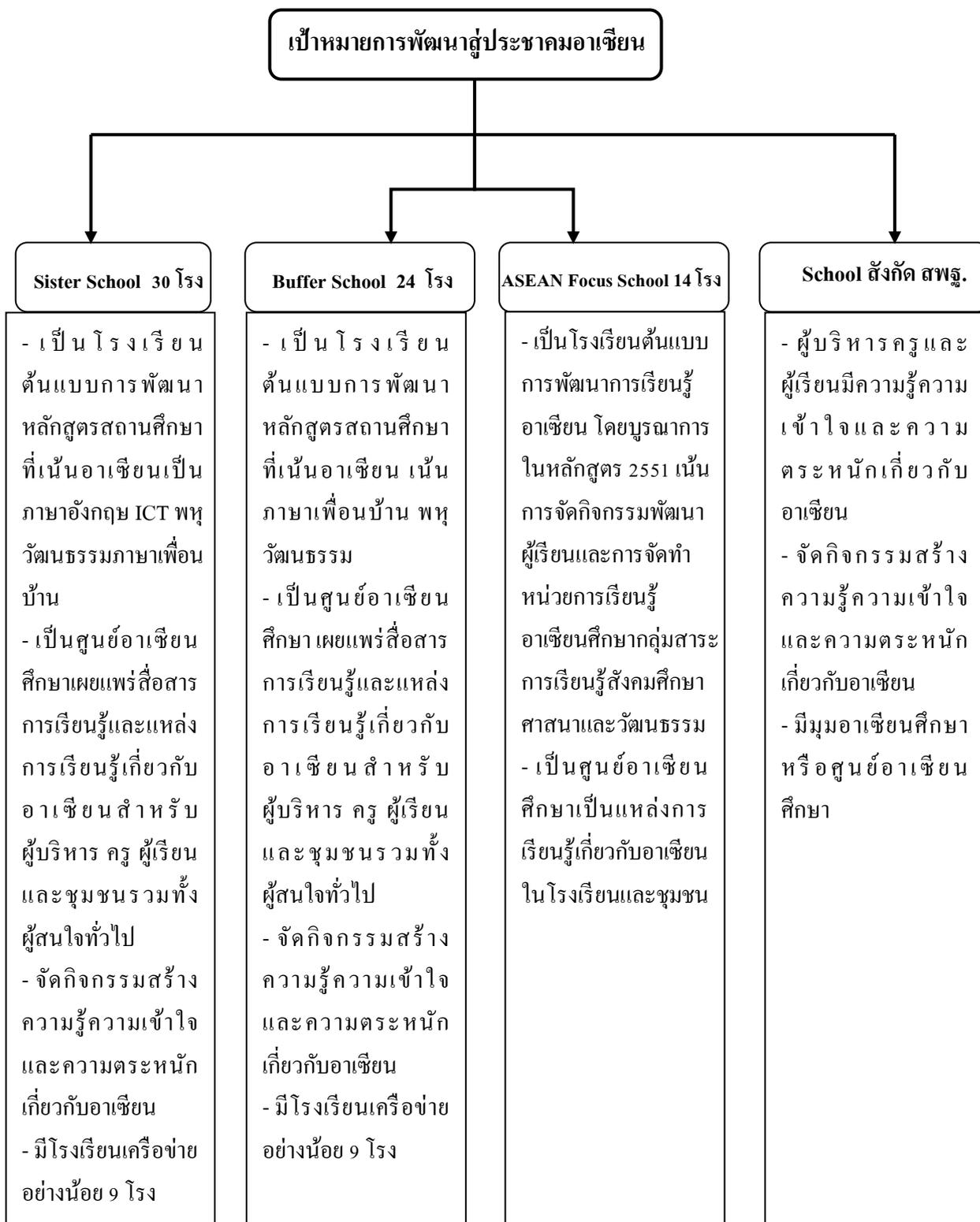
คำว่า “ASEAN” เป็นคำย่อมาจาก “Association of South East Asian Nations” แปลเป็นภาษาไทยอย่างเป็นทางการ โดยกระทรวงต่างประเทศของไทยว่า “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” เป็นที่มาของชื่อ “ASEAN” ปรากฏในคำปฏิญญาอาเซียน ที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510

มีจุดเริ่มต้นจากสมาคมอาสาซึ่งก่อตั้งเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2504 โดยไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ แต่ได้ถูกยกเลิกไป ต่อมาในปี พ.ศ. 2510 ได้มีการลงนามใน “ปฏิญญากรุงเทพ” หรือปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Declaration) ที่พระราชวังสราญรมย์ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 อาเซียนได้ถือกำเนิดขึ้น มีรัฐสมาชิกเริ่มต้น 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และสิงคโปร์ ประกาศให้ก่อตั้งสมาคม เพื่อความร่วมมือแห่งภูมิภาคสำหรับประเทศแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยให้ใช้ชื่อว่า Association of South East Asian Nations (ASEAN) และคำว่าประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) เป็นการสร้างสังคมภูมิภาคให้พลเมืองทั้งสิบรัฐสมาชิกอาเซียนอยู่ร่วมกันอย่างฉันญาติมิตรในครอบครัวเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดี ระหว่างกันในภูมิภาค ชำรงไว้ซึ่งสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจการพัฒนาทางสังคม และวัฒนธรรม การกินดีอยู่ดีบนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก ทั้ง 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา

อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและเป็นตัวอย่างของการรวมตัวของกลุ่มประเทศที่มีพลังต่อรองในเวทีการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ความก้าวหน้าของอาเซียนมีปัจจัยจากความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างรัฐสมาชิก อันก่อให้เกิดบรรยากาศที่สร้างสรรค์และเอื้อต่อความร่วมมือระหว่างกัน ทำให้สถานการณ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เปลี่ยนผ่านจากสภาวะแห่งความตึงเครียดและการเผชิญหน้าในยุคสงครามเย็นมาสู่ความมีเสถียรภาพ ความมั่นคงและความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในปัจจุบัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินงานโครงการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ โครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน : Spirit of ASEAN โดยคัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการเพื่อพัฒนาให้มีความพร้อมและศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เป็นศูนย์การเรียนรู้อาเซียนจำนวน 68 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียน 3 รูปแบบ คือ 1) โรงเรียน Sister School จำนวน 30 โรงเรียน 2) โรงเรียน Buffer School จำนวน 24 โรงเรียน 3) ASEAN Focus School จำนวน 14 โรงเรียน ทั้งนี้มีโรงเรียนที่เป็นเครือข่ายมากกว่า 500 โรงเรียน ที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าว ขณะนี้กำลังดำเนินการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน และจัดกิจกรรมในโรงเรียนเพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา โรงเรียนได้จัดกิจกรรมหลากหลาย เช่น การเรียนรู้ผ่านสื่ออุปกรณ์ รูปภาพ วิดีทัศน์ นิทรรศการ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการติดต่อสื่อสารกับโรงเรียนในประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนทางสื่อ ICT (Information communication Technology) ซึ่งกิจกรรมที่กล่าวมาเป็นการออกแบบและจัดประสบการณ์ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนในโรงเรียนที่เป็นศูนย์อาเซียนศึกษาและโรงเรียนเครือข่ายได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนตระหนักเรื่องประชาคมอาเซียน เพื่อให้เห็นภาพสรุปที่สำคัญ ของเป้าหมายการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ดังนี้

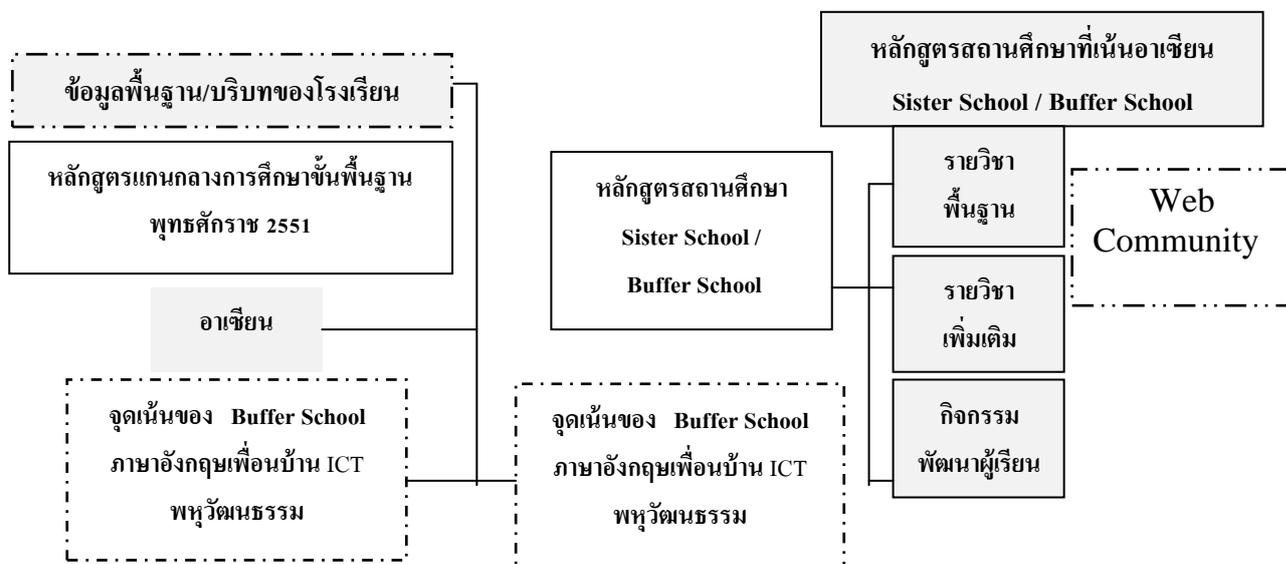

ภาพที่ 2.6 กรอบเป้าหมายการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน

ดังนั้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างสูงสุด อันจะเป็นพลังการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียนในทุกพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา พิจารณาเห็นว่า การสร้างศักยภาพให้สถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมของเด็กไทย เพื่อการอยู่ร่วมกับประชาชนของประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558

การดำเนินการนำแนวคิดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ในการดำเนินการจึงเน้นที่การผสมผสานแนวคิดดังกล่าว เข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา ให้การทำงานทั้งหมดเป็นการทำงานปกติ กล่าวคือจัดเป็น 1) รายวิชาพื้นฐาน 2) รายวิชาเพิ่มเติม และ 3) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเป็นการประผลได้ว่าผู้เรียนมีคุณภาพตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ ขณะเดียวกันก็เป็นการเตรียมการให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ กระบวนการ และเจตคติ ค่านิยมของพลเมืองไทยที่มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถอยู่ในประชาคมอาเซียนได้อย่างดี

สำหรับโรงเรียน Sister School และ Buffer School อาจมีการพัฒนาที่ผู้เรียนใน ส่วนการเตรียมการสู่ประชาคมอาเซียนที่มีความเข้มข้นในเรื่องการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นภาษาของอาเซียน เรื่องของการใช้ภาษาต่างประเทศที่สองที่เป็นภาษาเพื่อนบ้าน รวมไปถึง การศึกษาเพื่อความเข้าใจ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ ยังมีระบบการสื่อสารที่เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) ในการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียน กับโรงเรียนอื่น ๆ ในประเทศอาเซียน

ภาพที่ 2.7 กรอบหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน

เอกสารฉบับนี้ เน้นสร้างความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการเตรียมการสู่อาเซียน โดยเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นผลผลิตการทำงานของโรงเรียน ASEAN Focus School ที่จะเป็นตัวอย่งการดำเนินการสำหรับโรงเรียนทั่วไป ได้นำไปปรับใช้ในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ในบริบทของสถานศึกษาของตนเองต่อไปได้

ตอนที่ 2 คุณลักษณะเด็กไทยและตัวชี้วัดความสำเร็จ

การพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กไทยสู่ประชาคมอาเซียนให้ประสบผลสำเร็จจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมาย คุณลักษณะของเด็กไทยที่จะพัฒนาสู่การเป็นประชาคมอาเซียนให้ชัดเจนทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการและเจตคติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เตรียมการและดำเนินการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ของมหาวิทยาลัยและหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถานทูต มหาวิทยาลัยภาครัฐและเอกชน ในการร่วมกำหนดคุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน จึงมีตัวชี้วัดคือ

1. มีความรู้ เกี่ยวกับประเทศอาเซียนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ด้านการเมือง ได้แก่ ระบบการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สิทธิเด็ก/สิทธิมนุษยชน กฎหมายระหว่างประเทศ

1.2 ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ระบบเงินตราของประเทศในกลุ่มอาเซียน ระบบเศรษฐกิจ ปัจจัยการผลิต แรงงาน การค้าเสรี ข้อตกลงทางการค้า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

1.3 ด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา การแต่งกาย สาธารณสุข สภาพทางภูมิศาสตร์ เอกลักษณ์ไทย บุคคลสำคัญ ประวัติศาสตร์

2. มีความรู้เกี่ยวกับกฏบัตรอาเซียน ได้แก่ ความหมายความสำคัญ สาระสำคัญของ กฏบัตรอาเซียน เป้าหมายและหลักการ องค์การอาเซียน องค์การที่มีความสำคัญกับอาเซียน กระบวนการตัดสินใจ การระงับข้อพิพาท อัตลักษณ์ สัญลักษณ์ ความสัมพันธ์กับคนภายนอกใน ด้านทักษะ/กระบวนการ ซึ่งเกี่ยวกับ

- ทักษะการเรียนรู้และการพัฒนาคนคือ เห็นคุณค่าของมนุษย์ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คิดอย่างมีเหตุผล จัดการควบคุมตนเอง

- ทักษะเป็นพลเมือง/ความรับผิดชอบต่อสังคม ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีภาวะผู้นำ แก้ปัญหาทางสังคม

- ทักษะพื้นฐาน สื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา การใช้เทคโนโลยี แก้ปัญหาอย่าง สันติวิธี ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่น

3. เจตคติ

- ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

- วิถีชีวิตประชาธิปไตย สันติวิธี

- รับผิดชอบต่อประชาคมอาเซียน

- ตระหนักในความเป็นอาเซียน

- ยอมรับความแตกต่างการนับถือศาสนา

- ภูมิใจในความเป็นไทยและอาเซียน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ การพัฒนาการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ เพียงใด ต้องมีตัวชี้วัดความสำเร็จทั้งคุณภาพเด็ก คุณภาพครู และคุณภาพผู้บริหาร เพื่อใช้ประเมิน ความสำเร็จ

ตัวชี้วัดคุณภาพครู

- ครูผู้สอนมีความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

- ครูสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร

- ครูใช้หนังสือ ตำราเรียน และสื่อที่เป็นภาษาต่างประเทศในการจัดการเรียนรู้

- ครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ICT) ในการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเผยแพร่ ผลงาน ทั้งระบบออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline)

- ครูใช้เทคนิคและวิธีสอนที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้
- ครูสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ทั้งในประเทศและในกลุ่มประชาคมอาเซียน

- ครูใช้การวิจัย สื่อ นวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดคุณภาพผู้บริหาร

- ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน
- ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการภายใต้สถานการณ์จำกัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ผู้บริหารมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และทักษะในการใช้ ICT
- ผู้บริหารมีความสามารถในการประสานภาคีเครือข่ายเพื่อความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนเช่น โรงเรียน องค์กรเอกชนหน่วยงานราชการ และอื่น ๆ

- ผู้บริหารมีความสามารถในการนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน
- ผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารกับภาคีเครือข่ายในกลุ่มประชาคมอาเซียน

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

การจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน เป็นการนำแนวคิดหรือหลักการในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนที่เอื้อต่อการเป็นพลเมืองอาเซียน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ เจตคติและค่านิยม ตามที่ระบุไว้ในตอนที่ 2 มาผนวกเข้าไปในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้งนี้สามารถดำเนินการได้หลายแนวทาง คือ

1. จัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับอาเซียนค่อนข้างเด่นชัด ในสาระประวัติศาสตร์ ชั้นม.1 มาตรฐาน ส 4.2 ตัวชี้วัดข้อ 1 และ 2 ดังนี้ ข้อ 1 อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ข้อ 2 ระบุความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2. จัดการเรียนรู้ในลักษณะการบูรณาการ โดยอาจใช้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นแกน บูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น หรือนำประเด็นเกี่ยวกับอาเซียนสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

3. อาจกำหนดสาระเกี่ยวกับอาเซียนเป็นรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

4. จัดการเรียนรู้เกี่ยวอาเซียนในลักษณะกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ
5. จัดเป็นกิจกรรมเสริมในสถานศึกษา

ทั้งนี้ โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของผู้เรียน ตลอดจนจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ปัจจุบันของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ คือ

1. การศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนและวิเคราะห์หลักสูตร

การจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนสามารถจัดให้หลากหลายลักษณะที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น แต่ผู้สอนหรือสถานศึกษาจะพิจารณาเลือกจัดการเรียนรู้ในลักษณะใด จำเป็นที่จะต้องศึกษาวิเคราะห์ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับอาเซียนจากเอกสารสำคัญของอาเซียน รวมทั้งการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้

1.1 วิเคราะห์ประเด็นสำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับอาเซียน ที่ปรากฏในเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้อง เป็นต้นว่า กฎบัตรอาเซียน แผนการจัดตั้งประชาคมอาเซียน สาระสำคัญการประชุมสุดยอดอาเซียน ฯลฯ เพื่อนำไปวิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.2 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบกับการวิเคราะห์หลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อกำหนดรูปแบบและกิจกรรมต่างๆให้สอดคล้องกับหลักสูตรดังกล่าว และเพื่อให้การพิจารณาวางแผนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาและคณะครูผู้สอนสอดคล้องเป็นไปในทางเดียวกัน ดำเนินการโดยโรงเรียนนำหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้จัดทำไว้แล้วมาวิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับอาเซียน

การวิเคราะห์หลักสูตรและจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรจะทำให้การสอนได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพ ตรงประเด็นในรายวิชาที่สอน สอดคล้องกับ อุทัย บุญประเสริฐ (2540: 1-27) ได้กล่าวถึงหลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตร เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการกำหนดการทำงานทางการศึกษาและต่อการกำกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตร เป็นสิ่งสำคัญขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน โดยตรง

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนในหลักสูตรสถานศึกษา

การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการออกแบบหลักสูตรที่ยึดมาตรฐานการเรียนรู้และองค์ประกอบอื่น ๆ ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กำหนดไว้ และมีการปรับให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็มีการสอนแทรกแนวคิดสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนเข้าไปด้วย สามารถดำเนินการได้หลายลักษณะดังนี้

2.1 การจัดเป็นรายวิชาพื้นฐาน โดยการบูรณาการหรือสอดแทรกแนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ทั้งนี้สามารถสอดแทรกใน 2 ลักษณะ คือ

2.1.1 การบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.1.2 การบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยการจัดทำเป็นบูรณาการ

2.2 การจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม

2.2.1 การจัดเป็นรายวิชาพื้นฐาน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้แกนกลางไว้แล้ว ในบางมาตรฐานการเรียนรู้อาจเกี่ยวข้องกับอาเซียนโดยตรง ในบางมาตรฐานการเรียนรู้แม้ไม่เกี่ยวข้องแต่ก็สามารถบูรณาการหรือสอดแทรกเรื่องเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนได้ ทั้งที่เป็นเนื้อหาสาระ ทักษะ/กระบวนการ หรือเจตคติค่านิยม ซึ่งในหลักสูตรสถานศึกษาสามารถกำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชา และโครงสร้างรายวิชาก่อนที่จะจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ และดำเนินการจัดการเรียนรู้ต่อไป

ในระดับของการจัดทำเป็นรายวิชาพื้นฐาน 2 ลักษณะ คือ การสอดแทรกหรือบูรณาการอาเซียนโดยใช้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นแกน และการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยใช้หัวข้อ (Theme) เรื่องอาเซียน ดังนี้

1) การจัดการเรียนรู้เรื่องอาเซียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การดำเนินการประกอบด้วย การวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา การกำหนดโครงสร้างรายวิชา การบูรณาการอาเซียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ตามลำดับ ดังนี้

1.1) การกำหนดโครงสร้างรายวิชาต่าง ๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ โดยนำมาตรฐาน/ตัวชี้วัด/สาระการเรียนรู้ที่ได้วิเคราะห์ มาจัดทำโครงสร้างรายวิชาแสดงหน่วยการเรียนรู้บูรณาการอาเซียน โดยเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ ในชั้นต่าง ๆ ที่สามารถนำไปสอดแทรกได้

1.2) การจัดทำผังความคิด นำหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนด มาจัดทำผังมโนทัศน์ หรือผังความคิดของแต่ละหน่วย

1.3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) นำหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยที่กำหนดไว้ตามผังความคิดมาออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ โดยกำหนดเป้าหมายจากมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด จัดทำเป็นสาระสำคัญ (1) และกำหนด

ชิ้นงาน/ภาระงาน (2) เพื่อให้บรรลุสาระสำคัญแล้วออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ (3) ตั้งคำถามที่ท้าทาย (4) เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดต่อไป

2) การจัดการเรียนรู้เรื่องอาเซียนโดยบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยใช้หัวข้อ(Theme) อาเซียนเป็นหลัก การดำเนินการในลักษณะนี้ใช้กระบวนการหรือขั้นตอนเดียวกับการบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบด้วย การวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา การกำหนดโครงสร้างรายวิชา การบูรณาการอาเซียนในสาระการเรียนรู้ และการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ซึ่งในส่วนนี้จะนำเสนอแนวคิดการบูรณาการมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตัวอย่างการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ ตามลำดับดังนี้

2.1) การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตร เพื่อเชื่อมโยงมาจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ

2.2) การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design)

2.3) การจัดการเรียนรู้บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยใช้อาเซียนเป็นหัวข้อหลัก (Theme)

การจัดทำรายวิชาเพิ่มเติม โดยการกำหนดผลการเรียนรู้ เวลา ซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษา แล้วนำมาเขียนคำอธิบายรายวิชา และนำไปจัดหน่วยการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้ และเขียนแผนผังการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้จัดการเรียนรู้

ตอนที่ 4 แนวทางการวัดประเมินผลการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

การจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะทำงาน และอยู่ร่วมกับประชากรในกลุ่มอาเซียนซึ่งต้องเรียนรู้ในเรื่องเกี่ยวกับกฎบัตรอาเซียนและประเทศในกลุ่มอาเซียนด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้คนในอาเซียน โดยกิจกรรมที่จัดให้กับผู้เรียนมุ่งหล่อหลอม ปลูกฝังให้เป็นบุคคลที่มีความเฉลียวฉลาด เกือบคม ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกและเทคโนโลยีสมัยใหม่และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุข

การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนเป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียน มีความรู้ มีทักษะ มีความสามารถและเจตคติ ตามคุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียนและชี้ตัววัด ที่กำหนดไว้มากนักน้อยเพียงใด โดยจัดให้การวัดและประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนในระหว่างการเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยคำนึงถึงหลักการสำคัญดังนี้

1. เน้นกระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน(Formative Evaluation) และประเมินเพื่อตัดสิน (Summative Evaluation) ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย โดยให้ความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้
2. เน้นการนำผลประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. เน้นการประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับกระบวนการการเรียนรู้ที่หลากหลาย ประเมินตามสภาพจริง ประเมินการสะท้อนความสามารถ และการแสดงออกของผู้เรียน
4. เน้นการบูรณาการประเมินผล ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยประเมินจากคุณภาพของงานและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
5. เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกำหนดเกณฑ์การประเมิน ส่งเสริมให้มีการประเมินตนเองประเมิน โคนเพื่อนและกลุ่มเพื่อน ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
6. เน้นการประเมินผู้เรียน ซึ่งต้องพิจารณาให้ครอบคลุมจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติการสังเกตพฤติกรรม การร่วมกิจกรรม และการทดสอบ

1. แนวทางการวัดและประเมินผล

การประเมินคุณลักษณะ/ตัวชี้วัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน และเกณฑ์ผลการจัดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในกิจกรรมของแผนการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนควรจะดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะ/ตัวชี้วัดการเรียนรู้สู่อาเซียน และเกณฑ์ทักษะให้คะแนน เพื่อพิจารณาว่าคุณลักษณะ/ตัวชี้วัดนั้น มีรายละเอียดและกรอบกำหนดอย่างไร

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณลักษณะ/ตัวชี้วัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวปฏิบัติในการประเมินคุณลักษณะ/ตัวชี้วัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนก่อนการประเมิน

ขั้นตอนที่ 5 สร้างหรือเลือกเครื่องมือเครื่องมือที่เหมาะสม/สอดคล้องกับแนวปฏิบัติในการประเมิน

ขั้นตอนที่ 6 ดำเนินการประเมินคุณลักษณะ/ตัวชี้วัด

ขั้นตอนที่ 7 รวบรวมผลการประเมินต่อผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง

จากขั้นตอนการวัดและประเมินข้างต้น เป็นการเตรียมการเพื่อวางแผนในภาพรวมตลอดแนวในรายวิชาอาชีวศึกษา แต่เรียนรู้ในทางปฏิบัติผู้สอนต้องเตรียมการวัดและประเมินผล การสอนเป็นรายชั่วโมง

2. การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน

ในการจัดเรียนการสอนแต่ละครั้งผู้สอนควรมีการประเมินผลทุกครั้งที่ทำ การสอน และควรทำการประเมินผลให้ทั้ง 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การประเมินผลก่อนเรียน เป็นการตรวจสอบความรู้เดิมของผู้เรียนว่ามีพื้นฐานความรู้เรื่องที่กำลังจะเรียนมากน้อยเพียงใด แต่ละคนมีความรู้แตกต่างหรือไม่ เพื่อจะได้จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้เหมาะสมและถูกต้องต่อไป

2. การประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการประเมินขณะกำลังทำการสอนไปแล้วระยะหนึ่งแล้วมีการตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบหรืออธิบาย หรือตอบในแบบฝึกหัดหรือวิธีทดสอบ ครูและผู้เรียนร่วมกันเฉลย เพื่อครูและผู้เรียนจะได้ทราบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนว่าได้ผลมากน้อยเพียงใดไปพร้อม ๆ กัน

3. การประเมินหลังเรียนสามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ หลังจากทีครูทำการสอนจบไปแล้ว 1 ชั่วโมง 1 หน่วยการเรียน เพื่อจะได้เตรียมเนื้อหาและวิธีทดสอบไว้ให้พร้อมกับการทดสอบครั้งต่อไป และประเมินเมื่อเรียนครบตามหลักสูตรเป็นการทดสอบความรู้ทั้งหมดที่ผู้เรียนได้เรียนมาแล้วว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจสามารถปฏิบัติให้ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่

3. วิธีและเครื่องมือวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้โดยทั่วไป มีวิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนมีหลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการวัดว่าจะนำไปใช้เพื่อทำอะไร ผู้สอนสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย การสอนแต่ละครั้งได้วิธีการวัดและเครื่องมือวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ มี 2 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่เป็นทางการ เป็นการวัดและประเมินผลโดยการทดสอบ และใช้แบบทดสอบหรือแบบวัดผู้สอนเป็นผู้สร้างขึ้น การเก็บข้อมูลส่วนใหญ่ใช้ในการวัดและประเมินผลคะแนนและแล้วนำไปใช้ในการเปรียบเทียบ เช่น เปรียบเทียบก่อนและหลังเปรียบเทียบเพื่อพัฒนาการ เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์เมื่อสิ้นสุดการสอน วิธีการวัดและประเมินผลแบบทางการ เหมาะสำหรับการประเมินเพื่อตัดสินมากกว่าการใช้เพื่อการประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ หรือหาจุดบกพร่องสำหรับนำไปปรับปรุงการเรียนการสอน แต่ถึงแม้วิธีการและ

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งให้ข้อมูลสารสนเทศเชิงปริมาณจะสะดวกแก่การนำไปใช้แต่ก็มีข้อควรคำนึงคือเครื่องมือควรมีความเที่ยงและความเชื่อมั่น

2. วิธีการวัดและประเมินผลที่ไม่เป็นทางการ เป็นการได้มาซึ่งข้อมูลการเรียนรู้รายบุคคลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายซึ่งผู้สอนเก็บรวบรวมตลอดเวลา เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาความพร้อมและพัฒนาผู้เรียน เพื่อใช้แก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน ปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสม ลักษณะของข้อมูลที่ได้นอกจากที่เป็นตัวเลขแล้ว อาจเป็นข้อมูลบรรยายลักษณะพฤติกรรมที่ผู้สอนเฝ้าสังเกต หรือเป็นผลการเรียนรู้ในลักษณะคำอธิบายระดับพัฒนาการ จุดแข็ง จุดอ่อน หรือปัญหาของผู้เรียนที่พบจากการสังเกตการณ์สัมภาษณ์หรือวิธีการอื่นๆ การวัดและประเมินผลรูปแบบนี้เหมาะที่จะใช้เป็นข้อมูลพัฒนาการเรียนรู้รายบุคคลช่วยให้ผู้สอนเข้าใจผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง

วิธีดำเนินการประเมิน

1. การสังเกตพฤติกรรม เป็นการเก็บข้อมูลจากการปฏิบัติกรรรมของผู้เรียน ซึ่งผู้สังเกตสามารถทำได้ตลอดเวลา แต่มีข้อควรคำนึงถึงคือ ไม่ควรขัดจังหวะทำงานหรือขณะคิด ในการเก็บข้อมูลอาจมีเครื่องมือช่วยในการเก็บในหลายลักษณะแล้วแต่ลักษณะข้อมูลและการใช้ประโยชน์ เช่น สมุดจกบันทึกแบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า

2. การสอบปากเปล่า ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่แสดงออกด้วยการพูดตอบประเด็นคำถามที่ครูเป็นกำหนดขึ้นเกี่ยวกับการเรียนรู้

3. การพูดคุย เป็นการสื่อสาร 2 ทางระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน สามารถทำเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มได้ การพูดคุยจะช่วยให้ครูผู้สอนติดตามตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด เหมาะสำหรับเป็นข้อมูลที่ใช้พัฒนา

4. การใช้คำถาม การใช้คำถามเป็นเรื่องปกติในการจัดการเรียนรู้ เป็นเรื่องง่าย ๆ แต่ถ้าเป็นคำถามที่ง่าย ๆ ไม่ท้าทาย ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเรียนรู้และเข้าใจการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งได้ การใช้คำถามแบบนี้จะทำให้ที่เข้มข้นมากขึ้น มีวิธีการฝึกการใช้คำถามให้มีประสิทธิภาพ มี 5 วิธีการ ดังนี้

4.1 คำถามที่ให้คำตอบที่เป็นไปได้หลากหลายคำตอบ คำถามแบบนี้ทำให้ผู้เรียนต้องคิดต้องตัดสินใจว่า คำตอบใดถูกหรือใกล้เคียงที่สุดเพราะเหตุใด และไม่ถูกต้องเพราะเหตุใด คำถามแบบนี้จะทำให้ผู้เรียนมีวิธีการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

4.2 คำถามที่เป็นประโยชน์บอกเล่า เพื่อให้ผู้เรียนเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย พร้อมเหตุผล การใช้วิธีการนี้ ผู้เรียนต้องใช้ความคิดที่สูงกว่าวิธีแรก เพราะผู้เรียนจะต้องยกตัวอย่างสนับสนุนความคิดเห็นของตนเองผู้เรียนจะได้ฝึกสะท้อนความคิด และมีการพัฒนาการด้านการยอมรับฟัง

ความคิดเห็นของผู้อื่นและเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของตนเองผ่านกระบวนการอภิปราย และเป็นการใช้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาแก่ทุกคนในชั้นเรียน

4.3 หาสิ่งที่ตรงกันข้าม หรือสิ่งที่ใช่ (ถูก) สิ่งที่ไม่ใช่ (ไม่ถูก) และถามเหตุผล เช่น ลักษณะคำถาม ทำไมทำอย่างนี้จึงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ทำไมทำเช่นนี้จึงเป็นผลลบ ที่เป็นผลบวกเช่นไรวิธีการนี้เหมาะกับการทำงานเป็นคู่หรือเป็นกลุ่มย่อย

4.4 ให้คำตอบเป็นประเด็นสรุป แล้วตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิดที่มาของคำตอบ

4.5 ตั้งคำถามจากจุดที่เห็นต่าง โดยกำหนดประเด็นให้เพื่อผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสารการอธิบาย และอภิปรายโต้แย้งเชิงลึก เหมาะที่จะใช้อภิปรายประเด็นที่เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ปัญหาสุขภาพปัญหาเชิงจริยธรรม เป็นต้น

5. การเขียนสะท้อนการเรียนรู้ เป็นการเขียนที่ตอบกระทู้หรือคำถามของครู ช่วยทำให้ครูผู้สอนทราบความก้าวหน้าผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

6. การประเมินการปฏิบัติ เป็นวิธีการประเมินงาน หรือกิจกรรมที่ครอบคลุมหมายถึงผู้เรียนปฏิบัติซึ่งการประเมินลักษณะนี้จะประเมินใน 2 ประเด็นหลัก คือ การประเมินภาระงานที่กิจกรรม และเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubrics) การประเมินปฏิบัติ อาจปรับเปลี่ยนไปตามลักษณะงานหรือประเภทกิจกรรมดังนี้

6.1 ภาระงานหรือกิจกรรมที่เน้นขั้นตอนการปฏิบัติและผลงาน เช่น การจัดนิทรรศการการนำเสนอ การสำรวจ การประดิษฐ์ การจัดทำแบบจำลอง การแสดงละคร ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินวิธีการทำงานที่เป็นขั้นตอนและผลงานของผู้เรียน

6.2 ภาระงานหรือกิจกรรมที่เน้นการสร้างลักษณะนิสัย เช่น การรักษาความสะอาด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การรักษาสาธารณสมบัติต่าง ๆ กิจกรรมหน้าเสาธง เป็นต้นลักษณะการประเมินเป็นการประเมินสังเกตและจดบันทึกเหตุการณ์เกี่ยวกับผู้เรียน

6.3 ภาระงานลักษณะประเมินโครงการหรือโครงงาน ภาระงานนี้เป็นกิจกรรมที่เป็นขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ต้องใช้เวลาในการดำเนินการมาก ดังนั้นการประเมินจึงควรมีการประเมินเป็นระยะ ๆ เช่นระยะก่อนดำเนินการเป็นการประเมินเพื่อเตรียมความพร้อมการดำเนินการและความเป็นไปได้

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นพดล สุตันตวิณชัยกุล (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความพร้อมด้านเทคโนโลยีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการศึกษาพบว่าความพร้อมความพร้อมของสถานศึกษาอาชีวศึกษาไทยด้านการจัดหลักสูตรการเรียน

การสอนจาก 3 ระดับ คือมาก น้อย ไม่พร้อมหรือไม่เปิดสอนนั้น ส่วนใหญ่ในด้านหลักสูตรต่าง ๆ จะอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) จะอยู่ในระดับมาก หรือในส่วนของความพร้อมในด้านการกำหนดนโยบายและแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาไทย ในการเตรียมความพร้อมการผลิตช่างฝีมือส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยเช่นกัน ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาอาชีวศึกษาของไทยมีนโยบายที่เน้นไปในการผลิตช่างฝีมือหรือแรงงานฝีมือ (Skilled Labour) ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา จึงทำให้ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เน้นแรงงานระดับชำนาญการ (Specialist) ซึ่งผลิตโดยสถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยเท่านั้น

พัชรารัตน์ วงศ์บุญสินและคณะ (2549: 312) ได้ศึกษาโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาบุคลากรและผลิตภาพบุคลากรเพื่อรองรับการเปิดเสรีอาเซียน ผลการศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมการเปิดเสรีด้านบริการด้านการศึกษา ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องเร่งปรับตัวในเชิงลึกมากขึ้น โดยมีจุดยืน (Position) สำคัญในการจัดการศึกษาของประเทศไทยทุกระดับเพื่อเตรียมประชากรในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการศึกษา (Educational Hub) โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศ CLMV (กัมพูชา ลาว พม่าและเวียดนาม) นอกเหนือจากการขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพให้ประชากรทุกคนอย่างทั่วถึง เท่าเทียมและเสมอภาคกัน การพัฒนาคุณภาพ การศึกษาที่ได้มาตรฐานทั้งในระดับภูมิภาคและระดับสากล การเตรียมทรัพยากรบุคคลให้มีความสามารถในการแข่งขัน มีทักษะในการทำงาน ทักษะทางภาษา ทักษะชีวิต ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ตลอดจนการสร้างสรรค่นวัตกรรมใหม่ ๆ จากการเตรียมความพร้อมของกระทรวงศึกษาธิการ เชื่อว่าในปี 2558 นักเรียนจะมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน มีศักยภาพในการติดต่อสื่อสาร การดำเนินชีวิต และมีทักษะในการทำงานร่วมกัน เพื่อความเป็นประชาคมอาเซียน

สมเกียรติ วัฒนศิริชัยกุล (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง วิจัยอาเซียน จากการศึกษาพบว่าทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนและประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ยังขาดการรับรู้ในเรื่องการรวมเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หัวใจหลักของแผนยุทธศาสตร์ชาติมุ่งเน้นสร้าง “เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์” ซึ่งต้องอาศัยการพัฒนา “คน” เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาทุกด้าน แรงงานของไทยไม่มีปัญหาเรื่องทักษะของงาน แต่ประเด็นสำคัญที่จะนำไปสู่การแข่งขันในเวทีภูมิภาคและเวทีโลกได้ ต้องพัฒนาผู้นำทุกระดับทุกสาขาวิชาชีพให้มีทักษะด้านการใช้ภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์ โดยปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายการรวมตัวกันเป็นเศรษฐกิจอาเซียน

สุวรรณา ตุลยวศินพงศ์และคณะ (2554 : 17) ศึกษาเรื่องโครงการความร่วมมือของกำลังคนรองรับการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้า 9 สาขา ตามกรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการศึกษา มีข้อเสนอแนะให้อาเซียนเร่งรัดการรวมกลุ่มในสาขาอุตสาหกรรม/บริการที่มีศักยภาพของอาเซียน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมด้านสินค้าอุปโภค/บริโภค ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่อาเซียนมีการค้าระหว่างกันในอาเซียนสูงสุด และอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนการส่งออกสูงสุดของอาเซียน อาเซียนต้องปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานภายในของอาเซียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและให้เร่งรัดการรวมกลุ่มเพื่อเปิดเสรีสินค้าและบริการสำคัญ 11 สาขาสำคัญ (priority sectors) ได้แก่ การท่องเที่ยว การบินยานยนต์ ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอ อิเล็กทรอนิกส์ สินค้าเกษตร และประมง เทคโนโลยีสารสนเทศและ สุขภาพ ต่อมาได้เพิ่มสาขาโลจิสติกส์เป็นสาขาที่ 12 เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการในสาขาต่าง ๆ ดังกล่าวได้อย่างเสรี และสร้างการรวมกลุ่มในด้านการผลิตและการจัดซื้อวัตถุดิบ เพื่อส่งเสริมการเป็นฐานการผลิตร่วมของอาเซียน และมีการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นไปตามแผนการดำเนินการเพื่อมุ่งไปสู่การเป็น AEC และได้มอบหมายให้ประเทศต่าง ๆ ทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นผู้ประสานงานหลัก (Country Coordinators) ในเรื่องดังต่อไปนี้

- เมียนมาร์ สาขาผลิตภัณฑ์เกษตร (Agro-based products) และสาขาประมง (Fisheries)
- มาเลเซีย สาขาผลิตภัณฑ์ยาง (Rubber-based products) และสาขาส่งทอ (Textiles and Apparels)
- อินโดนีเซีย สาขายานยนต์ (Automotives) และสาขาผลิตภัณฑ์ไม้ (Wood-based products)
- ฟิลิปปินส์ สาขาอิเล็กทรอนิกส์ (Electronics)
- สิงคโปร์ สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ (e-ASEAN) และสาขาสุขภาพ (Healthcare)
- ไทย สาขาการท่องเที่ยว (Tourism) และสาขาการบิน (Air Travel)
- เวียดนาม สาขาโลจิสติกส์ (Logistic)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549) ได้ศึกษาเรื่องการวิจัยเปรียบเทียบการปฏิรูปการศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน ประเทศอาเซียนทุกประเทศ

สรุปตามเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า การที่ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนนั้น ทุก ๆ องค์กรและคนในประเทศจะต้องมีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 นี้ ที่สำคัญเยาวชนที่ยังเป็นนักเรียน นักศึกษา ยังมีส่วนสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การติดต่อสื่อสาร ดังนั้น ครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งเกี่ยวกับการเรียนการสอน ให้เกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักในความเป็นอาเซียน จึงเป็น

เรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่จะเป็นผู้ให้ความรู้แก่ผู้เรียน ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะครูหัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รวมถึงบุคลากรที่ เกี่ยวข้องกับการศึกษา จึงควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียนและประเทศคู่เจรจาได้ รวมถึงประเด็นหลักสำคัญ 3 ประเด็นหลักทั้งเรื่องของการเมืองความมั่นคง เรื่องเศรษฐกิจ เรื่อง สังคมวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ในแบบของอาเซียนหรือวิถีอาเซียน ในการอยู่ร่วมกันเป็นพี่น้องของ ชาวอาเซียนเป็นอย่างดี การศึกษาจึงเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญที่จะสร้างความเข้าใจในกฎระเบียบของ อาเซียน เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในภูมิภาคเพื่อก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ที่สันติสุขต่อไป

นอกจากนี้ ยังเป็น โอกาสในการเสริมสร้างศักยภาพของประเทศ และโอกาสที่จะมีสิทธิ มีเสียงในการผลักดันนโยบายของประเทศสู่เวทีระดับนานาชาติ ในด้านการศึกษาให้เป็นที่ไปใน ทิศทางที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขยายโอกาสทางการศึกษา การยกระดับคุณภาพการศึกษา การนำโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามารองรับการขยายโอกาสและการยกระดับคุณภาพให้ เป็นการศึกษาลาดอดจนการบริหารจัดการทางการศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างประชาคมอาเซียน ดินแดนแห่งความสงบสุข สันติภาพและมีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน